

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

's-Gravenhage, 2 Juni 1948.
Javastraat 68.

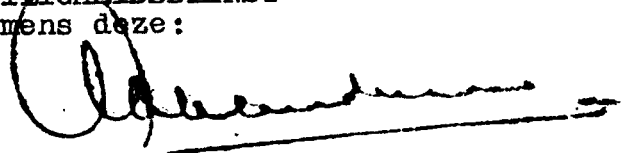
No. 36395.

Bijlage: 1.

Onderwerp: Overzicht No.4.

Hierbij heb ik de eer U een exemplaar aan te bieden van
Overzicht No.4 van mijn Dienst, afgesloten per 10 Mei 1948.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST
Namens deze:



J.G. Crabbendam.

AAN: Alle Politieverbindingen.

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST.

Overzicht No.4.

1948.

I N H O U D.

I.	Gemeenschappelijke verklaring aan vijf communistische Partijen	blz. 1.
II.	1 Mei-viering door de C.P.N. (De Waarheid)	blz. 3.
III.	De communisten en het geval-Ratio Koster	blz. 9.
IV.	De Welvaartscomité's	blz. 12.
V.	De Stichting Anton Struik-Scholingsfonds	blz. 15.
VI.	Communistische infiltratie	blz. 16.
VII.	De mislukte politieke staking te Amsterdam	blz. 17.
VIII.	De werfcampagne voor het dagblad "De Waarheid"	blz. 18.
IX.	"De Vrije Katheder" in financiële moeilijkheden	blz. 19.
X.	Het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (A.N.J.V.)	blz. 21.
XI.	Radio Werkend Nederland	blz. 24.
XII.	Nederlandse Vrouwen Beweging	blz. 25.
XIII.	Anti-communistische activiteit	blz. 26.
XIV.	Onafhankelijke Vak Beweging (O.V.B.) contra Eenheids Vak Centrale (E.V.C.)	blz. 28.
XV.	E.V.C. en Marshall-plan	blz. 31.
XVI.	Revolutionnaire Communistische Partij (R.C.P.)	blz. 32.
XVII.	"De Vrije Socialist"	blz. 33.
XVIII.	Indonesië	blz. 34.

I. GEMEENSCHAPPELIJKE VERKLARING VAN VIJF COMMUNISTISCHE PARTIJEN

De communistische partijen van Frankrijk, Groot-Brittannië, België, Nederland en Luxemburg hebben in de tweede helft van April 1948 een gemeenschappelijke verklaring, o.m. bevattende een oproep ter verdediging van de vrede, in hun dagbladen doen afdrukken.

Het hoofdorgaan van de Communistische Partij van Nederland, ("De Waarheid"), ging evenals de Franstalige en Vlaamse dagblad-uitgaven van de Belgische zusterpartij d.d. 24 April 1948 tot publicatie ervan over.

"Le Drapeau Rouge" en "De Rode Vaan" ruimden aan de gemeenschappelijke verklaring op hun frontpagina de eereplaats in en brachten de oproep in een opvallende typografische verzorging. "De Waarheid" daarentegen publiceerde de verklaring op een binnenpagina in een lettertype en een opmaak, welke geen bijzondere aandacht vermochten te trekken.

De gemeenschappelijke verklaring werd, in afwijking van de bekendmaking in de beide Belgische kranten, in "De Waarheid" nog voorzien van de navolgende Inleiding:

"Wij publiceren hierbij een oproep van de communistische partijen van de vier voormalige door de Duitse Nazi's bezette landen van West-Europa en Groot-Brittannië.

Deze partijen hebben onverzettelijk en holdhaftig tegen de bezetter gevochten en tot zijn uiteindelijke verplettering bijgedragen.

Thans nu Amerikaanse en andere oorlogsstichters in toenemende mate hun misdadig bedrijf en de met zovele offers gekochte rust en veiligheid voor onze volken opnieuw bedreigen, richten zij zich gezamenlijk tot U, om tegen elke nieuwe oorlogdreiging te waken.

Zij richten zich met kracht tegen het nieuwe aanvals-pact van Brussel, dat de oorlogsvorbereiding dient".

Reeds in de eerste alinea van de gemeenschappelijke verklaring wordt alarm geslagen tegen het Pact van Vijf, dat "een onderdeel van de plannen tot machtsuitbreiding van het Amerikaanse imperialisme" en "een nieuwe bedreiging van de vrede en de bestaansmogelijkheden van de volken" wordt genoemd.

De verklaring van de ondertekenende vijf communistische partijen lijkt op de eerste plaats een papieren protest tegen het Amerikaanse herstel-plan voor Europa, met welks uitvoering juist een begin werd gemaakt. Het veelomstreden plan doorkruist thans metterdaad de agitatie van Moskou en de nationale communistische partijen. Het Pact van Brussel zien de ondertekenaars van de gemeenschappelijke verklaring als "de logische ontwikkeling van het Marshall-plan, de wezenlijke uiting van de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten, die gekenmerkt wordt door zijn agressiviteit en zijn openlijke voorbereiding van een nieuwe oorlog".

Dit is hetzelfde aambeeld, waarop het Communistisch Informatie Bureau te Belgrado (het Cominform), mede in het door hem om de 14 dagen uitgegeven blad "Pour une paix durable, pour une démocratie populaire!" (Voor een blijvende vrede, voor een volksdemocratie!), gestaag heeft gehamerd.

Dezerzijds is nog niet met stelligheid vast te stellen, dat de reactie op het Brusselse Pact, zoals deze in de collectieve verklaring der communistische partijen tot uiting komt, organisatorisch door het Informatiebureau te Belgrado zou zijn voorbereid. Tot heden hebben, voor zover bekend, leidende communisten in Nederland geen toespelingen gemaakt op of commentaar gewijd aan deze gemeenschappelijke verklaring der vijf communistische partijen.

De tekst opent in politiek, noch in economisch opzicht, enig nieuw perspectief. Een vergelijking van de strekking der verklaring met de tot nog toe gegeven richtlijnen van het Cominform over de te volgen koers, bevestigt veeleer, dat Moskou en de nationale communistische partijen voortgaan op de sedert September 1947 ingeslagen weg. Het Communistisch Informatie Bureau en de hierbij rechtstreeks aangesloten Franse communistische partij gaan kennelijk verder om de buitenlandse politiek van de U.S.S.R. en de gedragingen van de z.g. nationale communistische partijen te coördineren.

In de verklaring wordt met evenveel woorden door de hierbij betrokken vijf communistische partijen in West-Europa vastgesteld, dat "de Sovjet-Unie, het grote land van het Socialisme" aan het hoofd staat van de krachten van de vrede over de gehele wereld.

De formulering van de gemeenschappelijke verklaring is vaag gehouden. Na een aansporing tot "de volken van de landen, die door het Pact van Brussel gebonden worden", luidt het o.m.:

"Onze landen waren de eerste, die de nazi-agressie ondergingen. Indien een nieuw conflict zou uitbreken, dan zouden wij wederom behoren tot de eerste slachtoffers".

"Laten wij dus", aldus besluit de verklaring, "zonder uitsel alles in het werk stellen om al diegenen te mobiliseren, die streven naar de vrede en de oorlog haten.

Leve de actieve solidariteit van de volken van Frankrijk, van Groot-Brittannië, van België, van Nederland en van Luxemburg in de strijd voor de soevereiniteit van de naties en voor een democratische, rechtvaardige en blijvende vrede".

Deze publicatie sluit aan op de reeds bekende anti-Marshall-campagnes en op de welvaartsacties der communisten. Zij versterkt de indruk, dat hier vooral sprake is van een politieke manoeuvre. De initiatiefnemers zelf schijnen geen grote verwachtingen te koesteren van het resultaat.

Wanneer deze Verklaring al het signaal had moeten geven voor het ontplooiën van de erin vermelde "actieve solidariteit", dan is daarvan tot nu toe in de praktijk nog niets gebleken. Het is evenwel mogelijk, dat zulke "actieve solidariteit" zich in ondergrondse acties zal gaan ontplooiën. De nog maar korte spanne tijds, welke ons scheidt van het tijdstip der bekendmaking van de gemeenschappelijke verklaring, vormt voorshands een beletsel om reeds thans een definitief inzicht te verkrijgen in de eventuele gevolgen van de collectieve stap der vijf genoemde communistische partijen.

II. 1 MEI-VIERING DOOR DE C.P.N. (DE WAARHEID).

De viering van het 1 Mei-feest door de communisten bleef ondanks de grote zorg, welke vooral in de belangrijkste steden van ons land aan de voorbereiding werd besteed, beneden de verwachtingen der organisatoren. Ook hier heeft de Communistische Partij van Nederland blijkbaar de terugslag ondervonden van de toegespitste internationale gebeurtenissen (Tsjecho-Slowakije, de tegenstellingen tussen de geallieerden in de Berlijnse controle-commissie, het in werking treden van het Marshall-plan, de voor het uiterst linkse front ongunstige verkiezings-uitslag in Italië etc.).

Van hoe groot belang een welgeslaagde 1 Mei-viering werd geacht, bleek o.m. uit een voorspelling van een der vooraanstaande C.P.N.-functionarissen, "dat een verloren 1 Mei-dag een verloren verkiezingsstrijd, doch een geslaagde 1 Mei-dag een daverende verkiezings-overwinning zal betekenen". Uit deze en gelijksoortige uitspraken mag worden geconcludeerd, dat het 1 Mei-feest voor de communisten al bij voorbaat een inzet moest worden van de verkiezingscampagne 1948.

Van overheidswege werd beslist, dat de communisten in generlei vorm deelachtig mogen zijn aan de propaganda voor hun beginselen via de Nederlandse radio-omroep. In tegenstelling met andere politieke partijen krijgen zij in het zicht van de in Juli te houden verkiezing voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal geen zendtijd toegewezen. Het behoeft nauwelijks gezegd te worden, dat dit besluit, bekend gemaakt door Minister Gielen - en dat wel met voorkennis en instemming van de Regering zal zijn genomen - in het communistische kamp grote verontwaardiging heeft veroorzaakt. "Er wordt ons vaak verweten, dat, als het communisme aan de regering zou zijn, het met de vrijheden van het volk uit zou zijn. Momenteel hebben we toch immers ook geen vrijheid, getuige het feit, dat bij de a.s. verkiezings-campagne de C.P.N. geen gebruik mag maken van de radiozenders, terwijl dit aan alle andere partijen is toegestaan. Dat noemt men democratie", aldus sprak J. BRANDENBURG, Eerste Kamerlid en lid van het Dagelijks Bestuur der C.P.N. tijdens het 1 Mei-feest te Emmer-Compascuum.

De niet-extremistische pers heeft voor een niet te verwaarlozen deel, zij het in gematigde formulering, uitdrukking gegeven aan zekere teleurstelling over deze beslissing. Zo werd o.m. in "Het Vrije Volk" (Partij van de Arbeid) betreurd, dat van hogerhand aan de communisten niet werd toegestaan om evenals andere partijen in staat te worden gesteld via de Nederlandse radio propaganda te voeren. De beduchtheid, dat men zodoende juist in de kaart van de communisten zou spelen, werd trouwens niet alleen door spreekbuizen van de Partij van de Arbeid naar voren gebracht.

Mede gelet op de toenemende agitatie der communisten en de daaraan gepaard gaande dreiging ener verstoring van de openbare orde, blijken sommige gemeentelijke autoriteiten scherp te hebben gewaakt tegen het gebruik van die propagandamiddelen, welke h.i. over de schreef ener toelaatbare 1 Mei-viering zouden kunnen gaan.

Te Rotterdam werd bijvoorbeeld aan de C.P.N. een vergunning geweigerd voor het houden van een fakkeloptocht en het afsteken van een vuurwerk. Een aantal leuzen, meer in het bijzonder be-

trekking hebbende op het Marshall-plan, werd afgekeurd. Daarenboven moest een enkele wijziging worden aangebracht in het aldaar op te voeren 1 Mei-spel "De Marshallaise".

In Den Haag was o.m. verlof verleend voor het houden van een optocht van ongeveer 5000 kinderen. In werkelijkheid liepen slechts 900 tot 1000 kinderen in de stoet. Voorts werden in de middag van de eerste Mei vier openluchtbijeenkomsten door de C.P.N. gehouden, waarvan twee door omstreeks 200 belangstellenden werden bijgewoond. De woordvoerders in de beide andere openluchtvergaderingen van de C.P.N. te 's-Gravenhage zagen ongeveer 75 en 50 toehoorders om zich verenigd.

In de residentie was mede vergunning verleend voor het houden van een optocht met 5000 personen, drie muziekcorspsen en een geluidswagen, welke uitsluitend mocht worden gebezigd voor het weergeven van muziek en, zo nodig, voor het verstrekken van aanwijzingen aan de deelnemers. Verder zouden enige praalwagens mederijden. Deze stoet bestond in tegenstelling met de verwachte grote opkomst uit niet meer dan 600 deelnemers en 2 inplaats van 3 muziekcorspsen.

Enige ogenblikken voordat de optocht zich in beweging stelde met bestemming naar de Houtrusthallen werden aan de betogers caricaturale afbeeldingen van Truman, Bevin en Marshall uitgereikt. De politie belette dat deze, met de wel toegestane op houten borden geschilderde leuzen, zouden worden meegedragen. De organisatoren voldeden aan de lastgeving om de caricaturen te doen terugbrengen in het gebouw van "De Waarheid" aan de Prinsengracht in Den Haag.

De drie praalwagens waren van de volgende leuzen voorzien: "Proletariërs aller landen verenigt U"; "Leve de eerste Mei" en "Marshall-plan U.S.A.". De Marshallwagen was bespannen met twee ezeltjes.

Eveneens op last van de politie moesten 4 ezeltjes met hun als straatjongens uitziende ruiters het veld ruimen, aangezien dit "ere-escorte" voor de Marshallwagen in strijd met de vergunningsvoorwaarden was ingelast.

De hoofdleuzen, waarvan de meeste door de partijleiding (Propagandabureau) verplicht waren voorgeschreven voor alle afdelingen in den lande, luiden onder meer:

- Gelijk loon voor gelijke arbeid;
- Leve het socialisme;
- Boter, geen kanonnen;
- De troepen terug;
- Leest de Waarheid;
- Weg met het militairisme;
- Voor brood en vrede;
- Eenheid van actie tegen reactie;
- Hogere lonen, lagere prijzen;
- Stemt rood, kiest communisten.

Een fakkeloptocht voor 5000 personen bracht het in Den Haag slechts tot 750 deelnemers.

In de Haagse Houtrusthallen, waar voor 9000 zitplaatsen was gezorgd, kwamen 5000 à 6000 personen bijeen. In Amsterdam, de voornaamste vesting der C.P.N., werd bij de 1 Mei-viering een opmerkelijke matheid waargenomen. Er waren nagenoeg geen rode vlaggen uitgestoken, zulks in tegenstelling met Mei 1946.

Tijdens een openluchtmeeting te Rotterdam merkte het Amsterdamse raadslid Henk Gortzak ten overstaan van 500 belangstellenden op: "Wij kunnen niet verhelen, dat de strijd voor de C.P.N. thans moeilijk is, doch Italië heeft ons geleerd, dat ondanks een ogenschijnlijk verlies, de overwinning aan de arbeidersklasse is". In een openbare 1 Mei-vergadering, eveneens in de Maasstad gehouden, waar in een zaal voor 4000 personen, 2500 luisteraars bijeen waren, zei Gortzak, dat op dat ogenblik in Amsterdam 30.000 communisten demonstreerden. De schatting was evenwel geflatteerd, want Saul de Groot, de algemeen secretaris der C.P.N., sprak in de hoofdstad op het IJscubterrein circa 20.000 toe.

In de kleinere gemeenten was de opkomst meestal zeer slecht. Een laagte-record vestigde de openbare propaganda-bijeenkomst der C.P.N. op 3 Mei te Nordhorn in Groningen, waar 15 personen verschenen (zaalruimte 300). Een betrekkelijk hoogte-record behaalde het district Gooi- en Eemland met de 1 Mei-viering op 2-5-1948, alwaar een aan 400 bezoekers plaats biedende zaal uitverkocht bleek, terwijl velen nog moesten worden teleurgesteld.

Het Hilversumse gemeenteraadslid J. FLAMELING zag in dit verschijnsel van locale aard een aanwijzing, dat de politiek van de C.P.N. de juiste is. Indien de politieke leiding der communisten de al dan niet juiste koers van de partij van de barometer der betoonde publieke belangstelling zou willen aflezen, dan had de jongste 1 Mei-viering haar in algemene zin voor een zeer ontstellende ontdekking geplaast. Doch het Eerste Kamerlid, Jaap BRANDENBURG, lid van Dagelijks Bestuur der C.P.N., gaf blijk van een andere visie. Hij beweerde de hoedanigheid boven de hoeveelheid te verkiezen. Op het goede bezochte 1 Mei-feest van de C.P.N. te Emmer-Compascuum, zeide hij: "Men kan met minder leden evengoed een krachtige partij hebben als alle leden maar achter het Partijbestuur staan en als de Kamerleden zich gesteund voelen door hun partijgenoten. Als we begin Juli 1948 ter stembus gaan, is het aan ons te bewijzen, dat de C.P.N. nog steeds sterk staat. En mocht dan onverhoopt het aantal stemmen voor de C.P.N. icts zijn gedaald, dan weten we, dat we niet naar de kwantiteit maar naar de kwaliteit moeten zien".

Te Utrecht maakte de 1 Mei-viering, zowel wat stemming als opkomst betreft, een wel zeer povore indruk. De 1 Mei-meeting der C.P.N. te Groningen met 1000 aanwezigen was begroot op minstens 1600 bezoekers. In Amsterdam en Rotterdam, in welke laatste stad een zeer omvangrijke voorbereidende activiteit was ontplooid, moeten de resultaten wel heel ver beneden de gestelde verwachtingen zijn gebleven. De arbeiders in de hoofdstad gaven geen gehoor aan de uitnodiging om van de 1 Mei-demonstratie 1948 de grootste te maken, welke Amsterdam ooit gekend heeft.

De hoeveelheid stemmen zoveel doenlijk opvoeren blijft vanzelfsprekend het hoofddoel van de communistische verkiezingsacties. Alleen innig contact met de brede massa kan de gedragingen der communisten effectief maken. Het is overigens begrijpelijk, dat de getrouwen in de communistische partij elkander onder de huidige omstandigheden moed inspreken, nu talrijke zwakkere broeders uittreden en zodoende de partij doen inonschrompelen.

Zeker kan worden aangenomen, dat, vooral om redenen van opportuniteit, momenteel door communistische woordvoerders bij voorkeur wordt gesproken over de betekenis van het gehalte der partij. Inmiddels zullen de propaganda-instanties der C.P.N. zich blijven inspannen om de greep op brede bevolkingslagen te behouden of te herstellen. Zij zullen daarbij vooral blijven ageren tegen het lonen- en prijzenevenwicht, zoals dit wordt voorgestaan door de Regering-Beel; tegen de onbevredigende regeling van het woningbouw- en huisvestingsvraagstuk; tegen de politieke voorwaarden, welke Amerika zou hebben verbonden aan de uitvoering van het Marshall-plan; tegen het bestendigen van de militaire situatie in Indonesië etc.

Ondanks de hier en daar uitgesproken optimistische verwachtingen ten aanzien van de communistische verkiezingsresultaten in Juli a.s., blijft een ondertoon van ernstige bezorgdheid over de uitslag te beluisteren. De C.P.N.-leiders zijn er zich van bewust.- en enkelen hebben het ook openlijk geuit - dat o.a. door de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije en Italië de positie van de partij in Nederland aanzienlijk moeilijker is geworden.

Het blijft nochtans interessant kennis te nemen van vele lofprijzingen op de nieuwe democratie van Tsjecho-Slowakije. H.B.OTTO, districtsbestuurder der C.P.N. en wethouder van Enschede, sprak daarover op het 1 Mei-feest te Hengelo. Ook het Tsjechische volk was tijdens de bezetting met beloften overstelpt, waarvan evenwel niets was terechtgekomen. Door zich te verzamelen in Welvaartscomité's hadden de linkse partijen een sterke meerderheid gevormd en door demonstraties hun eisen kenbaar gemaakt. Hierdoor werden verschillende ministers tot aftreden gedwongen. Nadien konden de communisten zonder bloedvergieten de macht in handen nemen. H.B.Otto sprak de wens uit, dat ook de ministers in Nederland zouden aftreden, indien de communisten hun eisen naar voren brachten. Volgens hem waren uitsluitend de kapitalisten beducht voor de opkomst van het communisme.

De leider van het Propaganda-bureau der C.P.N., Nico A. MOURER, sprak in een boomgaard te Heerlerheide voor circa 200 1 Mei-vierders. Hij bracht, zei hij, de groeten over van het Partijbestuur en de kameraden uit andere delen van het land en van de kameraden uit het Oosten, die zich reeds hadden vrijgemaakt van de kapitalistische overheersing. Wanneer de C.P.N. de macht in handen krijgt, dan zal de reactie, volgens Mourer, geen kans meer krijgen om vanuit IJmuiden weg te komen. Het communisme gaat niet terug, doch mijlen vooruit. In alle Oosterse landen marcheert het rode front, dat steeds nader komt en ook tot in Nederland, aldus dit betoog.

Mourer behoudt zich, naar het zich laat aanzien, het alleenrecht voor om zich als C.P.N.-propagandist te blijven bedienen van het middel der vreesaanjaging. In vorige maandoverzichten werd daarop reeds de aandacht gevestigd. De voormelde 1 Meirede te Heerlerheide beoogde o.a. "kameraad Jonkman" te vermanen niet te vergeten "dat de afstand van de Sovjet-Unie tot Glanerbrug maar kort is".

In Nederland werden, volgens Mourer, kapitalen besteed voor de aanschaffing van straalvliegtuigen en andere wapens. "En dat, terwijl het slechts twee uur rijden was vanaf Glanerbrug tot waar de Russische tanks stonden. Midden door Europa slingert zich thans een gordel van schitterende rode robijnen, dat zijn de landen welke met Rusland samenwerken. Het rode leger bevindt

zich overal in die landen. De reactie in Nederland moge daar terdege rekening mee houden", aldus Mourer. Men bagatelliseerde nu het aantal op de communisten uitgebrachte stemmen, doch ging daarbij tevens over tot versterking van de politie.

Mr Dr B. STOKVIS, Tweede Kamerlid voor de C.P.N., sprak op het 1. Mei-feest te Amersfoort voor 160 personen (zaalcapaciteit 525). In de strijd der communisten tegen de reactie kon niets hen méér steunen dan de kaart van Europa. De bevolking van het grote Russische Rijk is volgens spreker, bereid om te strijden.

De kameraden een hart onder de riem stekende, zeide kamerlid Stokvis dan: "Laat U ondanks alles niet ontmoedigen, weest dezelfde als in de bezettingstijd, toen iedereen op de vlucht ging, behalve onze mannen, die niet de vlag streken voor de vijand".

Omdat er reeds een groot aantal collecte-busjes zijn uitgezet ter stijving van het C.P.N.-verkiezingsfonds, was uitgezien naar een ander middel om gelden bijeen te brengen voor de 1 Meiviering 1948. Boekjes met 1 Mei-steunbonnen (à 10 ct.) werden voor dit doel vervaardigd. Een vijfde van de opbrengst was bestemd voor de afdeling, het restant moest aan de resp. districtsbesturen worden afgedragen. Buitenhafdelingen mochten de gehele opbrengst behouden, doch dienden de drukkosten van de steunbonnen zelf te betalen.

In het algemeen heeft de bonnenactie onvoldoende opgebracht. In sommige afdelingen heeft men boksavonden georganiseerd om met de netto-opbrengst mede de kosten voor de 1 Meiviering te dekken. Resultaten daaromtrent zijn niet bekend.

Zoals in de aanvang van dit hoofdstuk opgemerkt, kan de 1 Mei-actie als een belangrijk onderdeel van de verkiezingscampagne worden beschouwd. De plaatselijke C.P.N.-bestuurder te Apeldoorn bracht het aldus in een openbare vergadering onder woorden: "Deze bijeenkomst moet niet beschouwd worden als een 1 Mei-feest, doch meer als een inleiding van de verkiezingsactie in verband met de aanstaande verkiezingen, want een feeststemming is er bij de C.P.N. niet, daar zij van alle kanten wordt aangevallen, waardoor de arbeiders paraat moeten zijn en zich achter de C.P.N. dienen te scharen".

Van strijdgeest getuigde de toespraak van Ailko SCHUT, plaatselijk voorzitter der C.P.N. te Noordbroek. Tijdens een 1 Mei-feest van C.P.N. en A.N.J.V. (de communistische mantelorganisatie voor de jeugd) zei Schut o.m.: "De C.P.N. zal tot de laatste druppel bloed strijden voor zijn idealen. Deze strijd zal echter niet gevoerd worden met de wapens".

Reeds eerder, n.l. tijdens een openbare filmbijeenkomst der C.P.N. in Den Haag (7-3-'48), had de algemeen partijsecretaris Paul de GROOT voor een gehoor van 700 personen opgemerkt: "Wij zullen echter voor het lot der arbeiders vechten tot het uiterste", zulks naar aanleiding ener resolutie der Katholieke studenten "van het Jezuiten-college te Nijmegen" om elke samenwerking met de communisten te verbreken,

Een harde noot kreeg de C.P.N.-leiding te kraken toen haar duidelijk werd, dat enkele van haar vooraanstaande functionarissen de door Paul de Groot aangezegde "strijd tot het uiterste" niet wilden of konden volhouden.

Een der zwaarste slagen moest de C.P.N. te Rotterdam incasieren. De communistische wethouder voor de bedrijven, L.W.SCHMIDT, trok zich onverwacht terug als gemeenteraadslid, ondanks alle op hem uitgeoefende druk om zijn besluit niet te volvoeren. Het betreft hier een vrij belangrijke figuur en zijn terugtreden zal niet nalaten de verkiezingspropaganda der C.P.N. ongunstig te beïnvloeden.

Vandaar wellicht, dat de Partij de koe terstond bij de hoorns heeft gevat en ook in een aantal openbare vergaderingen over het terugtreden van Schmidt heeft laten spreken. Te Santpoort, ter gelegenheid van de 1 Mei-viering door 80 personen, onder wie 30 A.N.J.V.-ers, sprak Fred SCHOONENBERG, plv. hoofdredacteur van "De Waarheid". Omtrent de afgetreden wethouder Schmidt beweerde deze spreker, dat de medodelling van "Het Parool" als zou deze man ook als lid van de C.P.N. hebben bedankt, gelogen was. Overigens, zo vervolgde hij, hebben de overige raadsleden Schmidt zodanig genegerd, dat hij, gezien zijn gestel, niet anders meer kon doen dan aftreden. "Hoewel wij deze gang van zaken afkeuren, is deze handelwijze van Schmidt begrijpelijk, als men weet, dat de door deze heren gebezigde methoden hun weerga in de geschiedenis niet kennen".

Henk GORTZAK zei op de 1 Mei-viering te Rotterdam ten overstaan van 2500 luisteraars sprekende over L.W.Schmidt: "Deze C.P.N.-wethouder verklaarde in naam van de 62000 kiezers, dat hij bleef zitten, doch men heeft Schmidt het leven toen onmogelijk gemaakt. Het is geen kunst om een partijgenoot, die 4½ jaar in een concentratiekamp heeft gezeten en wiens zenuwen daardoor geschokt zijn, weg te treiteren, alhoewel wij hier anderzijds openlijk willen verklaren, dat dit een ernstige tekortkoming is van onze partijgenoot. Ondanks het feit, dat het de reactie gelukt is L.W.Schmidt weg te pesten, zullen ze de 62000 arbeiders er niet onder krijgen en zal straks bij de verkiezingen onze positie opnieuw versterkt worden".

Te Overschie bediende Willem CATS zich van ongeveer gelijke terminologie als Gortzak toen hij in een 1 Mei-vergadering voor 45 personen (zaalcapaciteit 400 plaatsen) de reactionairen met de Partij van de Arbeid voorop, verantwoordelijk stelde voor Schmidt's verdwijnen. Deze spreker hokelde voorts het beleid van burgemeester Oud, met name het verbieden der 1 Mei-leuzen en stelde de houding van de burgemeester in bezettingstijd tegenover die van L.W.Schmidt.

Na deze "martelaarsklanken" liet de vooraanstaande C.P.N.-functionaris B.G.van den HAM uit Rotterdam op een Schiedamsche 1 Mei-bijeenkomst van 100 personen (zaalcapaciteit 400 zitplaatsen) een scherper geluid horen. Het bedanken van Schmidt als lid van de raad betekende z.i. een nederlaag voor de communisten. Wel is waar werd Schmidt volkomen door zijn tegenstanders genegeerd (dus hier niet gonegd) en was hij weggetreiterd, doch hij had ondanks zijn moeilijke positie moeten volhouden. Schmidt's houding noemde deze spreker voor de arbeidersklasse onaanvaardbaar.

Tenslotte wordt deze reeks commentaren op het geval Schmidt hier besloten met een desbetreffende zinsnede uit de rede van

Gerben WAGENAAR, voorzitter van de C.P.N. Hij voerde op 1 Mei te Leeuwarden het woord voor ongeveer 700 belangstellenden. Het afdelingsbestuur had op 1000 man gerekend. De zaalcapaciteit bedroeg 3000 plaatsen.

Volgens Wagenaar kunnen wij in Nederland niet spreken van vrijheid, want hier heerst de dictatuur van de bourgeoisie.

"Wij ontkennen niet, dat, wanneer wij over democratie spreken, wij uitgaan van de stelling: wat is het belangrijkste voor de arbeidersklasse. Eergisteren juichten de kranten, omdat een communistische wethouder zijn functie had neergelegd. Hij bezweek in de zenuwenoorlog, die thans tegen de communisten gevoerd wordt".

Gerben Wagenaar riep echter de tegenstanders toe niet te vroeg te juichen, daar het hun anders wel eens kon vergaan als Hitler. "De C.P.N. bestaat in Nederland niet uit één Schmidt, maar uit duizenden smeden, die gezamenlijk het socialisme in Nederland zullen smeden".

Uit zulk een redevoering treedt nog eens duidelijk naar voren, hoe doelbewust de C.P.N. de 1 Mei-viering 1948 ondergeschikt heeft gemaakt aan de komende verkiezingsstrijd. Dat de propagandisten daarbij van de nood een deugd trachtten te maken, demonstreerde het geval-L.W.Schmidt. Er is echter een ander geval, waarover meer in het navolgende hoofdstuk.

III. DE COMMUNISTEN EN HET GEVAL RATIO KOSTER.

De C.P.N., in nauwe samenwerking met het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond, heeft de veroordeling tot drie jaar gevangenisstraf van een dienstplichtige, Ratio KOSTER, wegens verspreiding van opruiende lectuur onder militairen aangegrepen om een brede actie te organiseren voor diens vrijlating. Deze jongeman, lid van het A.N.J.V., is 21 April 1948 gevonnist door de Krijgsraad te 's-Hertogenbosch. In links-extremistische kring, met aan de spits de C.P.N.-pers, wordt thans met grote energie geageerd tegen deze uitspraak. "De Waarheid" ging reeds over tot de vorming van een Ratio-Koster-comité, met instemming van de moeder van de veroordeelde soldaat. Ook in "De Vlam" en in andere uiterst links georiënteerde bladen wordt thans geijverd om het vonnis ongedaan te maken.

De C.P.N. heeft de in de tweede helft van April gevoerde agitatie ook aangegrepen om het geval-Ratio-Koster als een van haar Mei-leuzen te verbreiden. Het meest nadrukkelijk kwam dit tot uitdrukking in een pamflet, uitgaande van het district Den Haag der C.P.N. waarvan de tekst (hier gedooftelijk overgenomen) luidt:

"LEVE DE RODE MEI!

Werkers van Nederland.

Den Haag is geen 's-Hertogenbosch.

Niemand zal dit tegenspreken.

Maar 's-Hertogenbosch ligt wel dicht bij Den Haag.

In 's-Hertogenbosch werd op 21 April j.l. een 19-jarige jonge soldaat genaamd Ratio Koster, tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Weet U waarom?

Hij had in Juli van het vorig jaar een extra nummer van het jeugdblad "EEN" verspreid in zijn kazerne te Vught. In dat jeugdblad stond de oproep: "Maak van onze jongens geen S.S.'ers".

HERINNERT U ZICH NOG JULI 1947?

Tanks dreunden over de stoffige wegen van Java, kanonnen spogen vuur en mitrailleurs ratelden. Het Nederlandse leger trachtte de Indonesische republiek te kraken. In die dagen sloeg als een bom het afschuwelijke nieuws in over de massamoord op Zuid-Celebes. Teneinde "orde en rust" te herstellen hadden Nederlandse troepen onder bevel van zekere kapitein, bijgenaamd "De Turk", meer dan 30.000 inwoners van Celebes uitgemoord.

De weekbladen "Vrij Nederland" en "Je Maintiendrai" brachten uitvoerige berichten over de massa-slachting. En het jeugdblad "Een" - graag gelezen door soldaten in Nederland - kwam uit met een extra editie.

"MAAK VAN ONZE JONGENS GEEN S.S.'ERS"!

Ratio Koster beging de "misdad" deze leus tot de zijne te maken. Hij werd gevangen genomen en op 21 April 1948 gevonnist. Drie jaar voor een jongen, die de vrijheid verkoos!

Zijn laatste woorden voor de militaire rechters waren:

"Tegenwoordig ga je de gevangenis in als je de misdad wilt bestrijden".

ARBEIDERS, ARBEIDERSVROUWEN,

GOEDE NEDERLANDERS:

Zo behandelt een militaire rechtbank van de regering Beel-Drees een arbeidersjongen in het jaar 1948.

Voor ons staat de 1 Mei-viering.

In Den Haag wordt die 1 Mei op twee manieren gevierd.

Eenmaal door de P.v.d.A.

Eenmaal door de C.P.N. in de Houtrushallen.

Waarvoor zult ge demonstreren?

Voor drie jaar gevangenisstraf voor de jonge Ratio Koster?

Voor de loonstop, zodat Uw schrale bestaan nog schraler zal worden bij de stijgende prijzen?

Voor het verblijf van 150.000 Nederlandse jongens overzee?

Voor de massamoord op Zuid-Celebes?

Ja, als U dat wilt, gaat dan naar het schijn-Meifeest van de P.v.d.A. Luistert dan en applaudiseert geestdriftig voor de loondictator Kupers.

Maar als U dat niet wilt, als U nog enige waarde hecht aan de Rode Mei, als U naar het socialisme wilt, als U onze jongens naar huis en Ratio Koster vrij wilt hebben,

Als U hogere lonen wilt en lagere prijzen,

Als U zon wilt en levensvreugde, als U voor een andere regering wilt vechten, vechten voor vrede, voor brood,

DAN ZULT GE OP 1 MEI IN MASSA'S NAAR DE HOUTRUSTHALLEN TREKKEN. DAN ZAL ER GEEN MAN THUIS BLIJVEN OP 1 MEI, DIE NOG KRACHTEN HEEFT OM OP TE KOKEN VOOR ZIJN GEZIN.

DAN ZAL ER GEEN VROUW DULDEN, DAT DE JONGE RATIO KOSTER NOG EEN MINUUT LANGER IN HET HUIS VAN BEWARING TE DEN BOSCH MOET ZITTEN, OPGESLOTEN DOOR KOOS VORRINK EN DREES, DOOR BEEL EN VAN MAARSEVEEN".

Deze agitatie, voor een belangrijk onderdeel als politiek wapen gericht tegen een partij van gematigd socialistisch karakter, ligt volkomen in de lijn van de instructies, zoals deze door Zhdanov, als lid van het Politburo te Moskou, werden verstrekt aan het Cominform. De communisten dienden, aldus werd in September 1947 bij de oprichting van het Communistisch Informatiebureau bepaald, vóór alles agressief front te maken tegen de z.g. rechtervleugel van de socialisten in het Westen. Het geval-Ratio-Koster is kennelijk als een welkom incident aangegrepen om deze lastgeving van Moskou stipt uit te voeren. Gezien de hiervoor gemelde politieke tegenslagen, lag het voor de hand, dat de communisten in het geval-Ratio-Koster een agitatie-object van de eerste orde onderkenden.

In enige 1 Mei-bijeenkomsten werden dan ook prompt protestmoties en dito-telegrammen aanvaard en verzonden aan autoriteiten in Den Haag.

Te Zaandam, in een openlucht-bijeenkomst van de C.P.N. op 1 Mei, bijgewoond door 600 personen, werd "namens enige duizenden aanwezigen" een telegram gezonden aan de Minister van Oorlog, waarin werd geprotesteerd tegen de veroordeling van Ratio Koster. Te Leeuwarden verzond de 1 Mei-vergadering van 700 aanwezigen, op voorstel van Gerben Wagenaar, een protestmotie namens 1400 arbeiders en vrouwen aan de Minister van Justitie.

De afgezette hoofdredacteur van "De Waarheid" A.J. KOEJEMANS, die op 1-5-'48 te Lochem een vergadering van 160 personen heeft toegesproken, zeide, dat het pad der arbeiders nimmer over rozen was gegaan en dat zij vol vertrouwen de komende verkiezingen tegemoet zouden gaan onder de leuze "In onze jaren zullen wij het socialisme nog zien".

Nadat A.J.K. reeds door de voorzitter bedankt was voor zijn betoog, verklaarde Koejemans nog iets te willen zeggen. Hij had verzuimd mede te delen, dat de soldaat Ratio Koster tot drie jaar gevangenisstraf was veroordeeld enz. Op inleider's voorstel werd alsnog een motie gezonden aan de Minister van Oorlog.

Tijdens een openbare feestvergadering der C.P.N. te Arnhem, op 1-5-'48 bijgewoond door 225 personen (zaalcapaciteit 1000 plaatsen), zeide de spreker Harry VERHEY over de militaire rechtsploeging: "Deze op hol geslagen idioten durven het aan om Ratio Koster tot drie jaar te veroordelen". De Minister van Oorlog was tijdens de oorlog officier bij de Arbeidsdienst. Hij deed nimmer moeite om iemand uit concentratiekamp of gevangenis te houden. Deze man ontzeggen wij het recht om Ratio Koster tot drie jaar te veroordelen. Wij eisen "handen af van Ratio Koster".

P.GNIRREP, instructeur van de Lou Jansen Brigade uit Amsterdam, riep te Alkmaar onder bijval van 170 personen uit, dat het tijd werd, dat de communisten aan de heren van de Krijgsraad te 's-Hertogenbosch en aan hun lastgevers in Den Haag lieten weten, dat zij dergelijke dingen (Ratio Koster's veroordeling) niet langer wensden.

Het Kamerlid Fred SCHOONENBERG zei in de massale 1 Mei-bijeenkomst in de Houtruithallen (5 à 6000 bezoekers): "Wij willen vrede. Ook Ratio Koster, die thans reeds gedurende negen maanden in een cel van het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch zit opgesloten wil vrede. Wij moeten allen meewerken om hem vrij te krijgen. Wanneer dit gelukt, heeft de reactie een slag verloren en hebben wij er een gewonnen".

IV. DE WELVAARTSCOMITÉ'S.

"De Volksbeweging voor Welvaart, Democratie en Nationale Onafhankelijkheid", de quasi politiek-neutrale, doch geheel door de C.P.N. gestuwde groepering, welke zich moet bemoeien met de instelling van Welvaartscomité's, vertoont naar buiten wel activiteit. Succes is echter tot nu toe uitgebleven.

Indien in enige grotere gemeenten al gepoogd werd belangstellenden te verenigen, dan bleef de opkomst in hoofdzaak beperkt tot communisten en een enkele verdwaalde andersdenkende. De niet-communist zag aldaar zijn vergissing in en, bij ontdekking van zijn communistische medebestuurders, stond hij al spoedig zijn bestuursplaats in zulk een Welvaartscomité weer af. Als leidraad voor vergaderingen van deze comité's gelden:

- 1e. Verdediging van de zelfstandigheid;
- 2e. Bescherming van de vrede;
- 3e. Vredelievende politiek in Indonesië;
- 4e. Bescherming van industrie en landbouw;
- 5e. Strijd voor een behoorlijk bestaan.

Daarnaast worden tal van meer concrete desiderata aan de orde gesteld, b.v. een loonsverhoging van 15%, een minimum garantieloon van f.50.- per week, kwijtschelding van het consumentencrediet aan de credietnemers e.d. Desondanks weten de organisatoren geen massale opkomst te bewerkstelligen. In verschillende gemeenten bleef de stichting van een welvaartscomité in het initiatief steken.

Typend voor het falen van deze met veel ophof door de communisten aangekondigde welvaartsactiviteit zijn de bezoekcijfers in enkele grote steden, waar buurtvergaderingen werden uitgeschreven. Voor Den Haag waren het er in Maart 2, in April werden 4 buurtvergaderingen resp. bezocht door plm. 24, 50, 140 en 50 belangstellenden. In al deze vergaderingen gaven verschillende personen, in hoofdzaak C.P.N.'ers, zich als lid van het Welvaartscomité op. Het aantal bezoekers op de vier te Rotterdam gehouden vergaderingen, resp. 60, 85, 32 en 20, geeft al evenmin een beeld van welslagen dezer comité's onder de volksmenigte. In Amsterdam kon een speciale voor de havenarbeiders aldaar op 2-4-1948 uitgeschreven vergadering, met het doel om tot de oprichting van een Welvaartscomité in het havenbedrijf te komen, wegens gebrek aan belangstelling niet doorgaan.

Verskillende buurtvergaderingen werden door gemiddeld 30 à 35 belangstellenden, meest communisten, bijgewoond. Niettemin bleef de C.P.N.-leiding optimistisch. Men schreef een conferentie uit in de Apollo-hal te Amsterdam, aangezien 2700 deelnemers werden verwacht. Zoals gemeld, was het doel te komen tot consolidatie van het hoofdstedelijke Welvaartscomité. Niet meer dan ongeveer 1000 personen, van wie circa 600 godclogeerden, woonden deze, lauwweg gestomde bespreking bij. "De Waarheid" verklaarde desniettemin over het verloop ervan hoogst tevreden te zijn. De "Voorwaarts" noemde de conferentie een groot succes.

Te Alkmaar, dus in een der kleinere gemeenten, werd op 5-4-'48 een ledenvergadering der C.P.N. gehouden om tot oprichting van een Welvaartscomité te komen. Aangezien slechts 15 leden verschenen, werd nog niet tot oprichting besloten.

Het blijft nochtans van betekenis, dat de communisten voortgaan met hun actie ten deze, ongeacht alle telourstelling.

Zij zijn blijkbaar vast besloten met de reeds gevormde groepen verder te ageren en, zij het niet openlijk als C.P.N.'ers, zoveel doenlijk de leidende functies te handhaven in zulke welvaartscomité's. Men koestert de verwachting, dat zij op den duur ook vele niet-communisten zullen aantrekken. Nog steeds blijven de communistische woordvoerders in de buurtvergaderingen fulmineren tegen het Marshall-plan, dat, volgens hen, ons land in bittere armoede dreigt te storten.

De communist Gerard GEEELHOED, raadslid in Den Haag, gaf in één dezer buurtvergaderingen een niet met de feiten kloppende voorstelling van zaken over een tariefverlaging bij Waldorp's Instrumentenfabriek. Een daarmede verband houdend geschil leidde tot ontslag van de communist LEEFLANG, die als voorzitter van de Personeelsraad in dat bedrijf een door de directie niet gedulde agitatie voerde.

Hieruit blijkt mede, dat men de Welvaartsacties in buurtvergaderingen e.d., in C.P.N.-kringen ziet als een probate gelegenheid om ontevredenheid aan te kweken onder de arbeidende bevolking. Zodoende denken de initiatiefnemers uiteindelijk toch te kunnen slagen in het verwerkelijken van hun plannen.

In C.P.N.-kringen is overigens niet duidelijk afgebakend, wat de welvaartscomité's nu precies willen. Openlijke uitlatingen en acties van die zijde geven daarvan herhaaldelijk blijk. De communisten doen geen moeite om de scheidingslijn scherp te trekken tussen hun openbare partijbijeenkomsten en de publieke vergaderingen, gehouden binnen het raam der Welvaartsactie. In de laatste wordt vaak communistische partijpropaganda en **-colportage** bedreven, terwijl in de C.P.N.-bijeenkomsten de welvaarts-campagne herhaaldelijk wordt aanbevolen. In de praktijk is er in elk geval weinig overgebleven van de aanvankelijke opzet om naar buiten aan de welvaartscomité's een niet-communistisch cachet te verlenen, teneinde zoveel mogelijk aanhang te verwerven. De communisten zullen echter, waar doenlijk, blijven gebruik maken van camouflage-middelen.

Te dien opzichte verdient speciale aandacht dat communisten, optredende als leiders in sport- en andere organisaties, zijdelings en onopvallend hun invloed zullen trachten aan te wenden om de belangen der welvaartscomité's te behartigen. Met mogelijke activiteit in die richting zal tevens rekening moeten worden gehouden.

De vindingsrijkheid is overigens groot bij het maken van reclame voor de welvaartscomité's, blijkens een overal in het land verspreid pamflet, ondertekend met: Communistische Partij van Nederland (De Waarheid). In dit vlugschrift, gericht tot de Werkers van Nederland, luidt het o.a.:

"Hier is geen geld voor het achtste leerjaar van Uw kind, maar wel nieuwe miljoenen voor uitbreiding van politie en leger. Hier is de inschakeling van Nederland in het militaire aanvalsblok tegen de Sovjet-Unie en de democratie in eigen land, in het kader van Marshall-plan en Verdrag van Brussel.

Werkers van stad en land:

Verzamelt U in de comité's voor nationale Welvaart en strijdt met de communisten voor een vreedzaam en gelukkig Nederland!"

Te Eindhoven had de plaatselijke afdeling der C.P.N. onder het motief dat er een vergadering van de middenstand zou plaats vinden, een zaal gehuurd. Men wilde daar op 9 April j.l. met vertegenwoordigers van de K.V.P. en de P.v.d.A. uit Eindhoven van gedachten wisselen over Welvaartsactie. Deze bijeenkomst is niet doorgegaan, omdat niemand van de beide laatstgenoemde partijen verschenen was.

Ofschoon men in communistische kring telkens weer met nadruk ontkend, dat er een direct oorzakelijk verband zou bestaan tussen de Actiecomité's in Tsjecho-Slowakije en de Welvaartscomité's in Nederland, laat men op C.P.N.-vergaderingen en elders geen kans ontglippen om de waarachtige vrijheid en democratie te prijzen, welke de arbeiders in Tsjecho-Slowakije heten te hebben veroverd. W.MANS, gemeenteraadslid voor de C.P.N. te Zaandam, zei het op een 1 Mei-bijeenkomst te Leiden, waar in het begin 300 en bij de sluiting 100 personen aanwezig waren, aldus:

"In Polen is het uit met de macht van de "landjonkers", bij wie Prinses Juliana destijds ging jagen en ook in Tsjecho-Slowakije hebben de arbeiders zelf hun lot in handen genomen".

J. van RENNSSEN uit Amsterdam sprak te Winkel voor 130 1 Mei-vierders der C.P.N. Hij drong er op aan een voorbeeld te nemen aan de kameraden in Tsjecho-Slowakije, Rusland en Polen. In die landen heerste het communisme, waarvoor de communisten in Nederland ook moeten strijden. Wanneer dit doel eenmaal bereikt is, zou men kunnen spreken van vrede, vrijheid en welvaart.

Nico MOURER, zeide op 3 April 1948 te Beerta in een openbare bijeenkomst der C.P.N. o.m.:

"Wij worden door een groot deel van ons eigen volk als zwijnen en als zeer gevaarlijke mensen beschouwd. In de bezettingstijd waren wij de vrienden van deze mensen, die ons thans verwijten. Toen had men ons nodig om de kastanjes uit het vuur te halen. Wat is nu de reden dat wij nu ineens als gevaarlijke landgenoten worden beschouwd? De zaak is deze. Wij juichen het toe, dat de 40% communisten in Tsjecho-Slowakije de macht van het kapitalisme hebben overgenomen. Dit is ons goed recht en wij hopen, dat wij hier in Nederland een Regering krijgen, waarin de communisten de meerderheid hebben. Het volk van Tsjecho-Slowakije stond geheel achter onze kameraden".

"Ook de democratie in Nederland deugt niet, daar het Regeringsbeleid zoals dat thans wordt gevoerd, niet in het belang is van de arbeiders. Wij moeten hiertegen stelling nemen en dat doen wij ook. Vandaar dat onze tegenstanders, waaraan onze regering meewerkt, onze communisten uit alle vertrouwensposities willen verjagen. Ook de politie is op de hand van deze zich noemende democraten, want zij beschermden hen toen deze motie ter sprake kwam. Bij het verlaten van de raadszitting, bij het aannemen van deze motie, was een grote politiemacht aanwezig om de heren, die voor de motie hadden gestemd, te bewaken, zodat zij rustig naar huis konden gaan. Wat een tegenstelling met onze Koningin, die kort geleden, alleen met een hofdame, ging winkelen in de straten van Amsterdam, zonder dat enige politiebewaking aanwezig was".

Tot slot spoorde Mourer de aanwezigen aan om tot het bittere einde te strijden, totdat de communisten ook hier de regering zouden hebben overgenomen.

Tijdens het door 350 personen bezochte 1 Mei-feest van de C.P.N. en het A.N.J.V. te Noordwolde zei de propagandaleider F. MEIS uit Groningen, dat de arbeidersklasse in Tsjecho-Slowakije het heft in handen had genomen. Wanneer men de arbeiders wapens geeft, waarom zullen zij deze dan niet gebruiken om het land te beschermen tegen het kapitalisme. In Tsjecho-Slowakije was, volgens spreker, de onderdrukking van de arbeiders thans voorbij, daar heerste de vrijheid.

Tijdens een openbare debatvergadering d.d. 13 April 1948 te Emmer-Compascuum gehouden, sprak Evert VERMEER voor de Partij van de Arbeid en J.H. van BORK voor de C.P.N. De woordvoerder der communisten zorgde daar met een nationale vermaning aan het adres van zijn opponent voor de komische noot. Hier volgt kort saamgevat beider standpunt:

Evert Vermeer: Om langs democratische weg hier de macht in handen te krijgen, zouden de communisten als ze met de Partij van de Arbeid samen zouden gaan, altijd nog twaalf zetels te kort komen. Als de communisten dit alleen zouden willen doen, zouden ze er altijd nog 41 zetels bij moeten hebben. Voor de heren staat dus geen andere weg open dan het op de manier van Tsjecho-Slowakije te proberen, vandaar dan ook die Comité's van Actie, naar Tsjechisch model.

J.H. van Bork: Dat wij thans drie jaar na de bevrijding nog noodzaak zijn Welvaartscomité's op te richten is toch een schande voor dit kabinet. Deze Welvaartscomité's beogen niets anders, dan te streven naar meer welvaart voor de arbeiders, de kleine middenstanders en de kleine boeren. Dit streven naar meer welvaart is echter door vrijwel alle partijen in een verkeerd daglicht gesteld en deze comité's zijn het mikpunt geworden van de critiek van alle partijen, die zich nog vooruitstrevend noemen. De heer Vermeer ziet te veel naar het buitenland. Hij moet eens leren wat meer nationaal te denken. Hoe het in het buitenland staat is wel van belang, echter veel belangrijker is, hoe of het in ons eigen land gesteld is. Daar blijkt, dat er nog zeer veel te wensen overblijft.

V. DE STICHTING ANTON STRUIK-SCHOLINGSFONDS.

Zoals bekend, verzamelt en beheert deze stichting de gelden, bestemd ter dekking van de kosten, verbonden aan de kader-scholing van de C.P.N. Zij verzorgt tevens de studie van voor de (communistische) arbeidersbeweging veelbelovende jonge mensen. (Zie maandoverzicht No.9 - 1946, blz. 7 en 8).

De redactie van "Contact", het mededelingenblad voor het hoofdstedelijke district van de C.P.N., tracht met het beantwoorden van de vraag "Wat is en wil het Anton Struik-scholingsfonds" de belangstelling voor deze stichting te verlevendigen. De bedoeling is de middelen van het fonds te verruimen. Ook in andere C.P.N.-organen - in casu in het dagblad "De Waarheid" - werd de laatste tijd opgewekt tot het verlenen van steun aan het Anton Struik-scholingsfonds.

Destijds was uiteengezet, dat dit fonds zich tot taak stelde gelden bijeen te brengen en te beheren, bestemd voor de inrichting van één of meerdere over het gehele land verspreide internaten.

In de loop van enkele jaren is het slechts tot openstelling van één tehuis van dien aard gekomen, namelijk het Louis de Visser-huis te Laren. De C.P.N. zendt daarheen haar functionarissen en de voor kaderscholing geschikt geachte gewone partijleden. Zij worden gedurende enige tijd in een rustige omgeving bezig gehouden met het bestuderen van marxistische en aanverwante problemen.

De onlangs gesignalcerde voedselinzameling van de C.P.N. ten behoeve van de kaderschool te Laren is thans gevolgd door de openlijke aansporingen tot het geven van steun.

Nu de partij zich grote inspanningen moet getroosten om haar verkiezingsfonds redelijk te versterken, lijkt het tijdstip ervoor minder gelukkig te zijn gekozen. Het zou een aanwijzing te meer kunnen wezen, dat in het algemeen de financiële zorgen van de C.P.N. ernstig zijn geworden.

Het voortbestaan van de kaderscholing is stellig van even vitaal belang als het goed functioneren van het verkiezings-propaganda-apparaat der C.P.N. Dat men de partijleden en sympathiserenden juist nu met deze kwestie meent te moeten lastig vallen, kan duiden op het bestaan van een financieel ongunstige situatie, welke op korte termijn verbeterd dient te worden.

VI. COMMUNISTISCHE INFILTRATIE.

In een onlangs gehouden openbare vergadering van de Bond van kleine boeren (25-3-'48 te Assen) trok het optreden van de daar aanwezige verslaggever van "De Waarheid", zekere PULTRUM, de aandacht. Deze man, die zich uitsluitend had behoren te beperken tot het verslaan van het gesprokene, mengde zich in het debat, dat ontstond na een toespraak van HOYENGA over doel en werken van genoemde bond. De inleider had o.m. opgemerkt: "Over politiek wordt bij ons niet gesproken".

Van de gelegenheid tot vragen stellen werd gebruik gemaakt door Boele SMEENGE, die onder andere de toestand van de kleine boeren schilderde door een gedicht voor te dragen, dat door hem zelf gemaakt was. In dit gedicht werd heftige critiek uitgevoerd op de "geldwegsmijterij" voor Indonesië. Voorts werd het plan-Marshall hevig becritiseerd. Bij de toelichting van zijn gedicht zei spreker, dat de kapitalistische klasse wederom miljoenen verdient, terwijl de kleine boerenstand honger moet lijden. Wij hebben de lakens uit te delen, riep Smeenge verder uit, die was vergeten hoeveel miljoenen winst er wel gemaakt werd. Teneinde zijn geheugen op te frissen wendde hij zich daarom tot de reeds genoemde verslaggever van "De Waarheid".

Hooyenga, die zich vervolgens gereed maakte de vragen te beantwoorden, werd daarin geremd door genoemde verslaggever van "De Waarheid", Pultrum, die toestemming vroeg iets te mogen zeggen. Pultrum kwam tegen het gezegde van Hooyenga op, dat de stellingen de kleine boeren als nuttige dieren beschouwen. Pultrum wilde even rechtzetten, dat de arbeiders uit de steden hiertoe niet behoren. Hij beschouwde een dergelijke uitlating als stem-

mingmakerij. Dit kon hij, naar zijn zeggen, niet goedkeuren. "De veronderstelling zou kunnen rijzen, dat er een tegenstelling tussen de boeren en de arbeider bestaat. Wij zien de kleine boer als iemand, die naast ons staat in de strijd om het bestaan. Twee loten op één stam. Wij moeten de kleine boer voorlichten, dat het aan de foutieve politieke constellatie in Den Haag ligt, dat de boeren het zo slecht hebben". Pultrum wilde er op aandringen, dat de kleine boeren niet alleen wakker gemaakt moesten worden om zich te organiseren, maar ook moest er gewerkt worden aan hun politieke bewustwording. Dit laatste achtte deze interumperende verslaggever van "De Waarheid" wel het belangrijkste.

Een ander, weliswaar niet zo doorzichtig geval van politieke beïnvloeding, deed zich te Dordrecht voor. In hoeverre hier sprake is van communistische infiltratiepogingen in de afdeling Dordrecht van de Bond van Ouden van Dagen, dient te worden afgewacht. Voorshands is de reactie van de Algemene Bond hier gesignaleerd.

Het Dordts Dagblad van 22 Maart 1948 bevatte dienaangaande de navolgend bericht:

"Bond van Ouden van Dagen.

De afdeling Dordrecht van de Bond van Ouden van Dagen heeft zich van de Algemene Bond Nederland afgescheiden. Men heeft nu besloten tot oprichting van de Dordtse Bond van O.v.D. met aanvankelijk ruim 400 leden. Het bestuur bestaat uit: W.v.d.Laars, voorzitter; A.de Keizer en I.Schréven, secretarissen; A.H.de Leeuw en W.Harms, penningmeesters".

Op 10-3-'48 werd door het Hoofdbestuur van de Algemene Bond van Ouden van Dagen een vergadering belegd. Op de daartoe op naam gestelde uitnodigingskaarten was vermeld, dat het gehele afdelingsbestuur was geroyeerd. Het doel van de Algemene Bond van Ouden van Dagen is te streven naar sociale verbetering (pensioenen enz.). Niet het houden van feestjes en plezierreizen, zoals het voormalig bestuur wenste en waarvoor het grote bedrag trachtte in te zamelen, werd beoogd.

De vermelding van de Dordtse Bond, dat ruim 400 leden zich zouden hebben afgescheiden is bij onderzoek overdreven gebleken.

De voorzitter van het Hoofdbestuur van de Algemene Bond, P.C. TROUWBORST, richtte voor de evengenoemde vergadering een verzoek tot de C.v.P. te Dordrecht, waarin stond vermeld: "Wij als bestuurders zijn niet gesteld op dictators van linkse zijde".

VII. DE MISLUKTE POLITIEKE STAKING TE AMSTERDAM.

In aansluiting op het Maandoverzicht No.3, waarin over de vergadering der communistische bedrijfskernen te Amsterdam een en ander werd medegedeeld, kan het navolgende worden vermeld: A.J. KOEJEMANS heeft als spreker te Lochem (1-5-'48) medewerking verleend aan de tactiek der C.P.N. om in het openbaar elke verantwoordelijkheid voor de (mislukte) algemene protest-

staking in Amsterdam van de hand te wijzen. Zoals bekend, was het de bedoeling der partijleiding geweest Amsterdam "plat te leggen" als reactie op het raadsbesluit, waarbij het vertrouwen in de twee communistische wethouders, Seegers en Polak, werd opgezegd. Eerst toen deze politieke staking zelfs geen kans kreeg uit te breken, heeft de C.P.N. energie van haar eigen initiatief afstand genomen.

De volgzzaamheid van A.J.K., na en ondanks zijn recente onttroning als protagonist, als hoofdrolspeler der C.P.N., blijkt nu weer uit de manier waarop hij meedoet aan het opdissen van een schijnbaar argeloos verhaal, betreffende het vorengenoemde stakingsfiasco. Het is in strijd met de voorstelling van zaken, zoals de hoofdstedelijke wethouder Franke ze in de Amsterdamse raadszitting over de betreffende communistische agitatie had gegeven.

In Nederland, aldus Koejemans, heersen onvrijheid en onderdrukking. Toen men te Amsterdam tegen de communistische wethouders ageerde, werd over de radio en in de pers bericht, dat de communisten een algehele staking zouden afkondigen. Wij wisten er zelf niets van. De staking kwam dan ook niet en nu zei men "De staking is mislukt".

De 160 toehoorders te Lochem hebben aandachtig geluisterd en deze toelichting van A.J.K. met gelach en applaus beloond. Overigens wordt de blinde partijdiscipline van Koejemans ook gedemonstreerd door recente artikelen van zijn hand, welke periodiek in "De Waarheid" verschijnen.

Niet altijd oogst tactiek succes. Dit bleek eind April l.l. te Delft. Het afdelingsbestuur der C.P.N. had weten te bewerkstelligen, dat het een zaal in huur kreeg uitsluitend voor de vertoning van een film en onder voorwaarde, dat er geen politiek aan te pas zou komen. Hiermede stemde de C.P.N. in. Uit een nadere aankondiging bleek echter, dat Fred Schoonenberg zou spreken. De zaalverhuurder achtte zulks strijdig met de gemaakte afspraak. De aangekondigde vergadering ging niet door.

VIII. DE WERFCAMPAGNE VOOR HET DAGBLAD "DE WAARHEID".

In "De Waarheid" van 22-4-1948 is vermeld, dat de werfactie voor abonné's in 2½ maand 6.394 nieuwe abonnementen zou hebben opgeleverd. (Een andere C.P.N.-bron gaf eind April een aantal van bijna 6.600). Oorspronkelijk was de campagne ontworpen voor de maanden Februari en Maart l.l. Enige honderden werkers hadden zich ermee belast. Het partijbestuur van de C.P.N. en de directie van het genoemde communistische dagblad hebben deze werkers echter aangespoord hun colportage-arbeid voort te zetten. Alle afdelingen van de C.P.N. zijn opgeroepen met deze werkers z.g. Waarheid-werfbrigades te vormen, waarin ook de reeds bekende Lou Jansen-brigades opgenomen worden. Deze werfbrigades zouden, volgens het artikel in "De Waarheid", de krant op alle gebieden moeten steunen en wel door gestadige werving van nieuwe abonné's in hetzelfde en in nog sneller tempo dan gedurende de werfcampagne; door colportage, door inzameling van

steungelden en wat de krant nog meer van nut kan zijn.

Het ligt voor de hand, dat de exploitanten van het dagblad "De Waarheid" zoveel doenlijk naar buiten de indruk pogen te vestigen, dat de vooruitzichten voor de communistische pers rooskleurig zijn. Zo de cijfers, in "De Waarheid" gepubliceerd over geworven abonné's, al niet geflatteerd zijn, dan dient toch rekening te worden gehouden met een vrij aanzienlijk verloop als gevolg van vele bedankjes. In de juist verstreken maand ontvingen abonné's van "De Waarheid", die hun abonnement niet wensten te verlengen, een schrijven van de directie van het communistische hoofdorgaan in de vorm van een gedrukt stuk, waarop N. van der Drift als directeur en A.J. Koejemans (nog) als hoofdredacteur staan vermeld.

Een zinsnede luidt: "Wij zouden het daarom op prijs stellen van U te vernemen welke Uw redenen zijn om het abonnement op "De Waarheid" op te zeggen en wij verzoeken U daarvoor van een gefrankeerde enveloppe gebruik te maken (deze laatste is bijgevoegd onder machtiging no. 2518)".

Tevens was een strook aangehecht waarop men kon kenbaar maken, dat men de opzegging herroept en dat men de krant wenst te blijven ontvangen.

Er zijn verschillende symptomen, welke bevestigen, dat het verlies van oude abonné's geenszins onbeduidend is. Tijdens een C.P.N.-vergadering van een kleinere afdeling in het Westen des lands constateerde een bestuurslid, dat niet alleen de slochte opkomst, doch ook het teruglopen van het aantal abonné's op het dagblad "De Waarheid" een gevolg is van de angst, welke is ontstaan door de huidige politieke ontwikkeling in het buitenland.

Toen de reacties op het gebeuren in Tsjecho-Slowakije meer verbreed werden, slaagden de Waarheidswervers in een C.P.N.-afdeling van een der grote bevolkingscentra erin om luttele abonné's in te schrijven, maar het vijfvoud van dit aantal bedankte. Nog later bleek "De Waarheid" daar in enkele weken tijds verover de 250 abonné's te hebben verloren.

De advertentie-opbrengst van "De Waarheid" is blijkens verstrekte gegevens zeer aanzienlijk teruggelopen, n.l. met bijna vijftig procent. Vandaar dat de C.P.N. in eigen kring herhaalde malen heeft gemend alarm te moeten slaan, teneinde de aandacht te vestigen op de precaire financiële toestand van pers en partij en een beroep te doen op functionarissen, om vrijwillig financiële steun te verlenen.

Inmiddels blijkt ook de oplage van "Voorwaarts", het wekelijks colportage-orgaan der C.P.N., aanmerkelijk terug te lopen, wat men met uitgebreidere colportagetochten tracht te verhelpen.

IX. "DE VRIJE KATHEDER" IN FINANCIËLE MOEILIKHEDEN.

De positie van het weekblad "De Vrije Katheder" is financieel dusdanig verslechterd, dat ingaande Mei 1948 moest worden afgezien van een verder wekelijks verschijnen. Te beginnen met de achtste jaargang, dit is van 1 Mei 1948 af, zal "De Vrije Katheder" nu maandelijks in dubbele omvang het licht zien. In No. 53, van 30 April j.l., constateert de redactie: "Het is voor onze lezers geen geheim, dat wij sinds enige tijd met ernstige

financiële moeilijkheden hebben te kampen. In de afgelopen drie maanden hebben wij herhaaldelijk een beroep op onze lezers gedaan om onze arbeid meer te steunen. Deze beroepen hebben allereerste weerklank gevonden. De hartelijke brieven met dikwijls uitstekende voorstellen, met tal van adressen van nieuwe abonneés kunnen daarvan getuigen. Toch heeft deze steun niet kunnen baten".

De redactie van de V.K. bestaat momenteel met de redacteur-secretaris L.MOK uit de volgende leden: Mr Petra E. Eldering, Marius Flothuis, Dr A. de Froe, Lucas van der Land, A.F. Mellink, W.Ph. Pos, Dr Annie Romein-Verschoor, Theun de Vries, Mr H.P.L. Wiessing en A.F. Willebrands Jr. Het directoraat van het blad wordt door M. de Swaan gevoerd.

Deze groep intellectuelen en kunstenaars heeft zich tot nu toe gedrongen gevoeld in "De Vrije Katheder" vrijwel onafgebroken propaganda te maken voor politieke en ideologische inzichten, welke nauw verwant zijn, zo niet identiek, aan communistische (Marxistische) standpunten. Van enige openlijke organisatorische binding tussen de V.K. en de C.P.N. is niet gebleken. Het blad vertoonde tot nog toe de kenmerkende eigenschappen van een communistisch mantelorgaan. Het is, zoals bekend zal zijn, meer speciaal bestemd voor een ontwikkelde lezerskring. Er zijn geen aanwijzingen, dat in het redactioneel karakter van "De Vrije Katheder" ingrijpende veranderingen zullen komen. In de verantwoording der V.K.-redactie, waarin bovengemelde versobering diep betreurd wordt, luidt het: "De Vrije Katheder is niet het enige progressieve weekblad in Nederland, dat financieel niet floreert. Daarvoor zijn vele redenen aan te wijzen. De regering heeft haar invloed op de publieke voorlichting, die zij na de bevrijding had door de papierdistributie en de perszuivering niet in de eerste plaats gericht op het steunen van de bladen, die tijdens de bezetting onder levensgevaarlijke omstandigheden háár hadden gesteund, doch heeft de oprichting bevorderd van een aantal door kapitaalcrachtige groepen gelanceerde rechtse bladen met dikwijls uiterst ongunstige bezettingsantecedenten en het ontstaan van vele duizenden "verstrooiende" blaadjes toegelaten".

De meningen, die in "De Vrije Katheder" worden verkondigd, zijn voorts niet de meningen, die in de kringen der grote adverteerders worden aangehangen, aldus vervult deze redactionele verklaring, die, blijkbaar doelend op de toenemende anti-communistische gezindheid in Nederland, nog vaststelt: "En dan is er de ontzaglijke druk, die van rechts wordt uitgeoefend op alles wat progressief is en die de laatste maanden een hoogtepunt heeft bereikt".

Het commentaar in "De Vlam" (van 7 Mei 1948), eindigend in een oratio pro domo, een pleidooi voor eigen parochie, is interessant genoeg om het hier te vermelden. In de reeks uit het verzet voortgekomen weekbladen, die gesneuveld zijn, heeft zich nu ook de Vrije Katheder gevoegd, zo schrijft dit "Socialistisch weekblad voor Vrijheid en Cultuur".

In de oorlogsjaren door het Studentenverzet opgericht - en later met De Vrije Kunstenaar samengesmolten - is ook de V.K. thans ten offer gevallen aan de tragische ontwikkeling na de oorlog. Een ontwikkeling, die het voor niet-commercieel opgezette bladen moeilijk maakt zich te handhaven en waardoor een aantal zich genoodzaakt hebben gezien, hetzij de banden met een geestverwante politieke partij vaster te knopen, hetzij in handen van een door commerciële overwegingen geleide uitgeverij over te gaan.

De V.K., aldus constateert "De Vlam" verder, is de eerste weg gegaan en heeft de banden met de C.P.N. nauwer aangehaald, hetgeen in de tegenwoordige situatie voor het blad noodlottig geworden is. Het zal als maandblad verder blijven voortbestaan.

Het Mei-nummer is inmiddels als maandblad "De Vrije Katheder" verschenen in gewijzigd formaat. De ongewone horizontale vorm is prijs gegeven. De typografische verzorging bleef op hetzelfde peil. Volgens "Het Parool" (6-3-'48) had het redactielid Mr Petra E. Eldering verzocht "om studieredenen van het dagelijkse redactiewerk te worden ontheven". Tot dusverre is niet gebleken of dit verzoek is ingewilligd. Een andere vooraanstaande redacteur van "De Vrije Katheder", Mr H.P.L. Wiessing, begaf zich enige maanden geleden voor familiebezoek naar Californië.

X. HET ALGEMEEN NEDERLANDS JEUGD VERBOND (A.N.J.V.).

Het geval-Ratio Koster (zie hoofdstuk III van dit Maandoverzicht) wordt door het Hoofdbestuur van het A.N.J.V. gewaardeerd als 18 karaats-propaganda-materiaal. Het thans opgerichte gelijknamige comité ijvert voor vrijspraak van de soldaat Koster, die wegens het verspreiden van opruiende lectuur onder militairen tot 3 jaar gevangenisstraf werd veroordeeld.

Vooraanstaande communisten hebben de leiding genomen van deze campagne, welke mede weerklank en steun vindt in de overige communistische mantelorganisaties (E.V.C., N.V.B., etc.). Ook buiten deze kring werd adhaesie betuigd b.v. in "De Vlam", in de pers der Vrije Socialisten en door de Internationale Federatie van Bedrijfskernen (I.F.B.K.). Zoals bekend zal zijn, is de veroordeelde lid van het A.N.J.V. Bedoelde communistische mantelorganisatie heeft thans alles op haren en snaren gezet, teneinde aan deze zaak zoveel mogelijk reliëf te verlenen, zeker niet in de laatste plaats om de positie van het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond er door te versterken. Men is inmiddels overgegaan tot verspreiding van een herdruk van het gediscrimineerde Zuid-Celebes-nummer van het Verbondsorgaan "Eén", dat destijds mede door Ratio Koster was verspreid.

Het bestuur van het Ratio Koster-Comité, waarvan de A.N.J.V.-voorzitter Marcus BAKKER secretaris is, heeft opgewekt tot het zenden van protest-telegrammen aan de Ministers van Oorlog en Justitie. Dit is prompt gebeurd, o.a. in tal van 1 Mei-vergaderingen der C.P.N. Verder spoorde het comité aan tot medewerking aan de uitgifte van een manifest in een oplage van één miljoen exemplaren. Een afzonderlijke steunactie zal de voor deze campagne benodigde gelden vóór 1 Juni a.s. moeten bijeen brengen.

Het A.N.J.V. heeft het geval-Ratio Koster rechtstreeks gekoppeld aan een nieuwe en intensieve ledenwerfcampagne. Aan de A.N.J.V.'ers is het advies gegeven steeds voorlopige ledenkaarten bij zich te dragen, opdat de werving zo vlot en snel mogelijk kan plaats vinden. Het Bijzonder Congres van het A.N.J.V. stelde in November 1947 een z.g. 4-maandenplan op ter aanzienlijke versterking van de financiële positie van het Verbond, ter opvoering van zijn ledental en ter verhoging van het aantal abonné's op het blad "Eén".

Aan de leden is uitvoerig rekenschap gegeven van deze planmatige actie. Vastgesteld werd, dat de zwakte van het 4-maandenplan schuilt in de ledenwerving. Vooral werd bijzondere activiteit aangemoedigd voor de districten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, het Gooi, Eemland en Gelderland.

Over het arbeidsterrein, waar deze campagne in het bijzonder gevoerd moest worden, luidde het advies: Werk met voorlopige lidmaatschapbewijzen op bedrijven, bij demonstraties en tijdens meeting (vergeet vooral 1 Mei niet).

De A.N.J.V.-leiding heeft zich hier, volgens haar eigen getuigenis, geïnspireerd op een artikel van Leo Figuères, secretaris van de (communistiche) U.J.R.F., de Vereniging van de Republikeinse Franse Jeugd. In "Notre Jeunesse" (Onze Jeugd), het kaderblad van de Union, valt te dien opzichte vooral deze passage op: "Nieuwe methoden voor het winnen van leden zijn van heden af toegepast. Een (lidmaatschaps)kaart wordt tijdens een kamp overhandigd aan een ieder, die lid wil worden. Het lid kan zelf bepalen hoe hij zijn contributie wil voldoen. Zo hebben talrijke strijders bij het verkopen van "Avant-garde" (Voorhoede), het wettelijke orgaan van de U.J.R.F., langs de huizen talrijke lidmaatschapskaarten overhandigd aan jonge arbeiders. Geen enkele verplichting wordt hen opgelegd. De ondervinding van tientallen jaren jeugdbeweging bewijst, dat het absurd is te eisen van een jongen van 16-18 jaar, dat hij wenst te behoren bij een strijdbare organisatie zoals de onze en dat hij van den beginne af, meestrijdt. Het Nationale Comité van Issy-les Moulineaux heeft besloten mogelijkheden te scheppen, zodat de U.J.R.F. openstaat voor alle jongeren, met als enige voorwaarde hun oprechtheid. Honderdduizenden jongeren moeten hun kaart en hun insigne hebben, zich leden voelen van de U.J.R.F., zonder daarvoor gedwongen te zijn alle strijdbare taken te vervullen. Zelfs als allen niet regelmatig de bijeenkomsten bezoeken, zullen zij zich leden voelen van de organisatie, haar vordeden en antwoorden op haar oproepen".

De A.N.J.V.-leiding achtte dit artikel uitstekend geschikt ter behandeling op de A.N.J.V.-kernavonden, teneinde te bestuderen welke mogelijkheden, daarin vervat, ook bij het A.N.J.V. toegepast kunnen worden.

Deze en andere acties duiden er op, dat het de communisten en hun schuilorganisaties in Nederland ernst is met de voorgenomen intensieve propaganda onder de jongeren. De gedegen belangstelling der communisten voor de jeugd in haar vele schakeringen is trouwens een internationaal verschijnsel. De A.N.J.V.-voorzitter Marcus Bakker herinnerde daaraan in een bijdrage van zijn hand onder de titel "Om verder te kunnen bouwen". Blijkbaar ontleend aan het propagandamateriaal, hem verstrekt tijdens het Wereldjeugdfestival in de zomer van 1947 te Praag, geeft hij een vraaggesprek weer, dat de correspondent van het Russische jeugd-blad "Komsomolskaja Prawda" bijna een jaar geleden voerde met Klement Gottwald, de communistische premier van Tsjecho-Slowakije.

Na een lofrijzing op de verenigde organisatie van de Tsjechische jeugd constateert Marcus Bakker: "En inderdaad er was geen actie-comité, geen strijdeenheid van het volk of men vond er de jeugd in vertegenwoordigd, soms op de belangrijkste plaatsen".

Na gewezen te hebben op de 3 miljoen vrijwillige werkdagen, die de jeugd ter beschikking van de regering Gottwald zou hebben gesteld, gaat het artikel dan in agitatorische toon ver-

der: "Drie millioen werkdagen - ze worden aan ons volk ontstolen door één maand verblijf van het Nederlandse leger in Indonesië. Wat die jeugd in een jaar toegewijde arbeid aan zijn volk geeft, wordt door onze regering in een maand aan ons volk ontstolen. En in het licht van deze feiten verliezen Nederlandse regeringspartijen en hun jeugdclubjes het recht om één mond open te doen over Tsjecho-Slowakije. De jeugd van dat land bouwt verder, om de revolutionaire verworvenheden te beschermen tegen al diegenen, die oude verhoudingen willen doen herleven door de nationale industrie te ondermijnen, te saboteren en de politieke rechten van het volk zowel als de nieuwe rechten van de jonge mannen en vrouwen te bedreigen. En het volk met haar jeugd zal overwinnen".

Het A.N.J.V. blijft als agitatie-centrum van de politiek extremistische jongeren ook zijn anti-militairistische acties voortzetten. Het z.g. soldatenkrantje "Op de plaats...rust" verschijnt nog geregeld, doch de verspreiding onder militairen geschiedt slechts tersluiks en waarschijnlijk niet op ruime schaal. Men probeert het blaadje ook naar Indonesië te smokkelen. Het wordt dan in pakketten bijgevoegd, quasi als pakpapier. Deze activiteit beperkt zich niet tot zendingen van particulieren. Pakketpostacties van officiële instanties worden eveneens voor dit doel benut. Bevoegde legerinstanties constateerden in de cantine van een militair onderdeel het enige malen door een burger binnensmokkelen van exemplaren van genoemd gestencild blaadje.

Het Aprilnummer van "Op de plaats...rust" bevatte deze "Ingezonden mededeling:

Spotkoopje (voor hen die het nog niet wisten).

Militairen, kunnen gratis lid zijn van het A.N.J.V., de enigste jeugdbeweging in Nederland, die voor onze belangen op de bres staat!

Weten jullie, dat wij ook wel geld kunnen gebruiken en een steunfonds in het leven geroepen hebben?"

Het orgaan "Eén" van het A.N.J.V. roept de moeders van in Indonesië dienstdoende militairen op comité's te vormen om hun terugkeer uit de tropen te eisen. Zij zouden aldaar tot dingen worden gebracht, die schadelijk zijn voor hun geweten enz. De oproep wordt opgeluisterd door een caricatuur van een bulderende militaire meerdere met als onderschrift: "Aan zulken is je jongen toevertrouwd". Achter deze figuur is een deel van het "Hakenkruis" afgebeeld.

Het A.N.J.V. had in de organisatie van de jongste 1 Mei-viering der C.F.N. een belangrijk aandeel. De bedoeling was in het gehele land duizenden jongens en meisjes aan het feest te laten deelnemen. Waar de A.N.J.V. over afdelingen beschikte, diende met de C.F.N. en de Nederlandse Vrouwen Beweging, (de communistische mantelorganisatie voor de vrouwen) te worden saamgewerkt. Zo mogelijk moest er een "kameraad" uit een speeltuin- of buurtvereniging bij worden gehaald teneinde het verwerven van een speelterrein en van spelvaarders te vergemakkelijken. De A.N.J.V.-bestuurders proberen, ondanks de klaarbij-

kelijk nauwe verbintenis met de C.P.N., de schijn te bewaren van politieke onafhankelijkheid hunner organisatie.

De hoofdbestuurder Harm HAKEN beweerde te Schoonoord in een openbare, door 25 personen bezochte feestelijke bijeenkomst van het A.N.J.V. (d.d. 17-4-'48), dat dit Verbond geen politieke richting is toegedaan, in tegenstelling tot alle andere jeugdbewegingen.

Tijdens een filmvoorstelling te Utrecht (4-4-1948), uitgaande van het Nederlands Verbond van Werkersjeugd (federatief onderdeel van het A.N.J.V.) deed Joop WILDBRET uit Amsterdam echter een beroep op de (145) aanwezigen zich op te geven voor de opleiding tot jeugdleider, teneinde de communistische jeugd te kunnen instrueren.

Berend BLOKZIJL, landelijk voorzitter van de E.V.C. vervulde een spreekbeurt op een z.g. besloten propaganda-feestavond van het A.N.J.V. te Amsterdam (28-3-'48). Men kon echter buiten kaarten kopen en ook zonder toegangsbewijs gemakkelijk binnen komen. Blokziyl betoogde voor een gehoor van 4000 tot 5000 personen, dat de jeugd ten nauwste met de vakbeweging moest samenwerken. (Terzake kan worden verwezen naar enkele gevallen van het aansporen tot staking in Twente door A.N.J.V.-ers - zie Maandoverzicht No.3-1948).

In bedoelde bijeenkomst speelde het Indonesisch orkest "Sinar Indonesia", bestaande uit acht Indonesiërs en een Indonesische zangeres, enige krontjongliedjes. Bedoeld ensemble, dat vorig jaar zomer optrad op het Jeugdfestival te Praag, werd stormachtig begroot, waarbij de kreten "Merdeka" (Vrijheid) door de zaal klonken. De Indonesiërs beantwoordden deze kreten met een gebalde vuist en riepen eveneens "Merdeka".

Fred SCHOONENBERG zei in dezelfde bijeenkomst o.a.: "Maakt propaganda voor ons Verbond, op kantoor, in de fabriek, op de bedrijven enz. De laatste weken sloten 1700 nieuwe leden zich bij ons aan. Dit getal moet nog meer groeien tot duizenden, honderdduizenden. Dan kunnen wij verzekerd zijn van onze toekomst".

Marcus BAKKER kondigde aan, dat in Amsterdam juist uit Parijs was gearriveerd Guy de BOISSON, de voorzitter van de Wereldfederatie voor Democratische Jeugd. Laatstgenoemde zei: "Ik zal hier niet spreken, ten eerste omdat redevoeringen, vooral vertaalde redevoeringen, te lang zijn en vervolend. Ten tweede, omdat de politie van Uw stad mij niet toe kon staan hier iets te zeggen. Het enthousiasme, dat hier in de zaal leeft, verzeker mij, dat gij een goede toekomst tegemoet gaat".

XI. RADIO WERKEND NEDERLAND.

Het "Schoenmaker blijf bij je leest" wordt door de Stichting Radio Werkend Nederland niet opgevolgd. Zo voerde haar secretaris, Arnold H. TOLLENAAR, op een cabaretavond van R.W.N. te Haulerwijk als politiek propagandist het woord voor 225 personen. Terloops merkte hij op, dat van het Marshall-plan niets deugde. Het had alleen ten doel de arbeiders en kleine middenstanders te onderdrukken.

R.W.N. richtte, zoals bekend, reeds in 1947 een afdeling Vacantiebesteding en Toerisme op. De bestuursleden zijn:

J.S. PIETERS, voorzitter R.W.N., te Amsterdam;
B. den DEKKER, te Haarlem;
B. HOGEVEEN, te Brummen en
Ko BAAS, te Amersfoort.

Deze afdeling stelt zich ten doel vacantiereizen en uitstapjes te organiseren, niet alleen voor de bij haar aangesloten leden, maar o.a. ook voor de E.V.C., het A.N.J.V., de C.P.N. en voor een aantal muziek- en zangverenigingen. Met laatstgenoemde zullen wel bedoeld zijn de verenigingen, aangesloten bij de "Bond van Socialistische Zang- en Muziekverenigingen".

Op 10-2-1948 had Radio Werkend Nederland een schriftelijk verzoek gericht aan de Minister van Justitie om vergunning tot het houden van een loterij. Als doel werd aan de Politie Amsterdam opgegeven: het organiseren van vakantie-uitstapjes voor de leden van R.W.N. Het aantal leden boven 16 jaar (tegen een contributie van 15 ct. per maand per persoon) zou 33.000 bedragen.

Tenslotte zij nog vermeld, dat Radio Werkend Nederland thans een maandblad "Contact" voor haar functionarissen heeft. In Maart verscheen het eerste nummer. Het ligt in de bedoeling in September a.s. een weekblad voor de leden uit te geven. Het zal "vrij" worden gedoopt, niet te verwarren met het gelijknamige, reeds bestaande orgaan van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Waarschijnlijk zal het met inbegrip van het lidmaatschap van R.W.N. 20 ct. per week kosten.

XII. NEDERLANDSE VROUWEN BEWEGING.

Het op 24 en 25 April j.l. in het Indisch Instituut te Amsterdam gehouden congres van de Nederlandse Vrouwen Beweging (N.V.B.) toonde ten overvloede aan hoe zeer deze organisatie politiek verwant is aan de Communistische Partij van Nederland. De Amerikaanse eregaste Miss Dorothy GOTTlieb, geboren in Brooklyn 16-11-1922, die enkele dagen na haar optreden in de hoofdstad, te Brussel voor de communistisch getinte "Women for Peace" (een vrouwen-vredesbeweging) zou spreken, richtte zich in de als openbaar aangekondigde avondzitting van het N.V.B.-congres op felle wijze tegen het Marshall-plan. Zij zocht te weten, dat binnen dit hulpplan aan Frankrijk wapens worden geleverd en dat Nederland o.m. appels te verwachten had. Zij hield voorts in scherpe bewoordingen "de oorlogzuchtige houding van Amerika", waar tegenover zij de vredelievende bedoelingen van de Sovjet-Unie stelde. De uitslag der Italiaanse verkiezingen besprekende, opperde zij als haar oordeel, dat het geheel zich zeker niet in volledige vrijheid had afgespeeld.

Na de vertaling toonden de ongeveer 700 gedelegeerden duidelijk haar instemming met deze rede van Dorothy Gottlieb, die was verschenen als afgevaardigde van de "Internationale Democratische Vrouwenorganisatie", waarbij ook de N.V.B. is aangesloten.

Wat op dit N.V.B.-congres opviel was, dat Limburg, Noord-Brabant, Zeeland en de Gelderse Achterhoek niet vertegenwoordigd waren. De meeste afgevaardigden kwamen uit de beide Noordelijke gewesten en uit Noord- en Zuid-Holland.

In de rede van de algemeen voorzitter, Mevr. T. SOENITO-HEYLIGERS, viel o.m. op, dat binnenkort een drietal vrouwen van de N.V.B. het congres van de Internationale Federatie te Parijs

zal gaan bijwonen. De Beweging zal voorts in 1949 vertegenwoordigd zijn op het Internationale Congres te Belgrado. Aansluitend hierop herinnerde de presidente aan de samenwerking met de Indonésische Vrouwenbeweging.

Mevr. L. WILDSCHUT-HOEKENDIJK sprak nadien over dienstweigering. Ds. Buskes had zich, volgens haar, bereid verklaard over dit thema een inleiding te houden. Met de triomfantelijke verklaring, dat haar goedgekeurde zoon militaire dienst had geweigerd, besloot Mevr. Wildschut-Hoekendijk haar met grote geestdrift ontvangen betoog.

Namens het hoofdbestuur deed de voorzitter de belofte voorlichting te zullen geven over de Dienstweigeringwet en over de wijze waarop men zich daarop kan beroepen.

Een vertegenwoordigster sprak dan nog over een mogelijke toespitsing van de politieke tegenstellingen binnen de Nederlandse Vrouwen Beweging. Zij verklaarde, dat haar steeds wordt verweten communistisch te zijn. De voorzitter ontkonde het bestaan van de bedoelde tegenstellingen en verwachtte hiervan zeker geen ledenverlies. (Daverend applaus).

"De Waarheid" (27-4-'48) sprak in een verslag over dit tweede congres der Nederlandse Vrouwen Beweging in waarderende toon en memoreerde "een indrukwekkende optocht van vele honderden vrouwen, die de leuzen meevoerden, "Vrede over de gehele wereld", "Meer brood, meer woningen", "Strijd tegen elke vorm van fascisme".

De boven aangehaalde anti-militaristische toespraak van Mevr. L. Wildschut-Hoekendijk werd in het Waarheidsverslag in vlakke termen omzoid. Wel constateerde het communistische blad, dat er "verontwaardiging heerste onder de vrouwen en moeders over het onrecht Ratio Koster aangedaan".

XIII. ANTI-COMUNISTISCHE ACTIVITEIT.

Het Partijbestuur van de P.v.d.A. heeft op 24-4-'48 in de pers een verklaring doen bekend maken, waarin het zijn standpunt uiteenzet ten aanzien van leden, die tevens lid der Eenheids Vak Centrale zijn: Het P.B. zegt, dat de E.V.C. onbetwistbaar als een werktuig van de C.P.N. moet worden beschouwd en nodigt partijgenoten, die lid zijn van een E.V.C.-organisatie, dringend uit als lid daarvan te bedanken.

Een bijzondere aanleiding tot het bespreken van dit onderwerp was, aldus de verklaring, het besluit van het bestuur van een Rotterdamse partijafdeling om een lid van het hoofdbestuur van de E.V.C., die lid van de Partij van de Arbeid is, voor de keus te stellen, hetzij voor de E.V.C., hetzij voor de Partij te bedanken. In dit Rotterdamse geval nam het Partijbestuur geen beslissing, omdat een eventuele roeyementsprocedure in eerste instantie een autonome aangelegenheid der afdelingen is.

Het betreft A. ERWICH te Rotterdam, lid van de P.v.d.A. en tevens E.V.C.-bestuurder.

"De Waarheid" (29-4-'48) maakt daarvan uitvoerig gewag en merkt o.m. op: "Het partijbestuur der "democratisch-socialistische partij", dat zegt, niet te weten hoeveel leden van deze partij ook E.V.C.-lid zijn, blijkt het nog niet geheel aan te

durven tot een regelrecht verbod over te gaan". Aan het eind van de beschouwing in "De Waarheid" wordt gememoreerd, wat Erwich, hoofdbestuurder der E.V.C. en lid van de P.v.d.A. schreef in "Werkend Nederland", het orgaan van de Eenheids Vak Centrale: "Het is de stem van het socialisme, die ons dwingt te kiezen voor de E.V.C."

"De Waarheid" merkte daarbij op, dat het hoofdbestuur van de Partij van de Arbeid het niet heeft aangedurfd Erwich te roeyeren.

Burgemeester en Wethouders van Utrecht besloten de aanvraag te weigeren van de C.P.N. om in de "Handelsbeurs", een aan de gemeente toebehorend gebouw, het 1 Mei-feest te houden. Het communistische raadslid B.W. LINDEMANN stelde hierover vragen aan genoemd college. Het antwoord luidde, "dat B.en W. de communisten, die zich achter de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije stellen, niet meer als betrouwbare staatsburgers aanmerken. Van een overheid, die zich zelf als zodanig respecteert, kan geen medewerking worden verwacht aan de activiteit van een partij, welke de grondslagen van het staatsbestel aantast. In het beschikbaar stellen van localiteit in gemeentegebouwen voor vergaderingen van de C.P.N. zou een zodanige medewerking gelegen zijn". Volgens "De Waarheid" van 22-4-'48 wordt hiertoe het recht van vergadering, dat de Grondwet alle Nederlandse burgers waarborgt, door B.en W. van Utrecht aan een gedeelte van de bevolking ontnomen. Ook het bestuur van het District Utrecht der C.P.N. hekelde sterk de houding van B.en W., en dus van de P.v.d.A. en de K.V.P. De kwalificatie "onbetrouwbare staatsburgers" tracht het teniet te doen, door te wijzen op de vele, met name genoemde communistische verzetsstrijders in de afgelopen oorlog.

Opvallend was het volgende bericht, voorkomende in het "Nieuw Utrechts Dagblad" van 29-4-'48 onder de titel: "COMMUNISTEN UIT SLEUTELPOSITIES":

"Voor het College van B.en W. van Utrecht geldt als richtsnoer, dat sinds de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije, waar de C.P.N. zich achter heeft gesteld, de communisten niet als betrouwbare staatsburgers kunnen worden aangemerkt en dus althans uit sleutelposities behoren te worden geweerd".

Te Putten hield de C.P.N. op 28-4-1948 een openbare vergadering met debat. Onder de 75 aanwezigen bevonden zich 35 communisten. De communist Pieter OOSTERBROEK sprak o.m. over de weigering tot het opnemen van een advertentie betreffende deze C.P.N.-vergadering in een plaatselijk blad en zei: "Deze ondemocratische daad wordt gemotiveerd met de bewering, dat de communisten bij een machtsovername ook geen minderheid dulden". Dit was volgens deze communistische woordvoerder logisch. "Het zou een stap terug zijn, wanneer de communisten de minderheid dan gelegenheid zouden geven hun macht te herstellen".

Op 6 en 8 Mei 1948 hield de C.P.N. resp. te Finsterwolde en te Beerta voor 55 en 120 personen protestvergaderingen wegens afzetting van enige communisten als loco-burgemeester. In beide gemeenten is de raadsmeerderheid communistisch.

Voorzitter H.SCHUUR, vooraanstaand lid der C.P.N., deelde mede, dat door de Commissaris der Koningin de (communistische) wethouder P.MOLENKAMP, die tevens loco-burgemeester was der gemeente Finsterwolde, in zijn laatste kwaliteit was afgezet en dat de heer L.EVERS (blijkbaar geen C.P.N.) in diens plaats was benoemd. Hierdoor werd de communistische partij in een hoek getrapt, wat ook wel erg was, doch erger was dat door deze handeling de arbeidersbevolking van Finsterwolde in een hoek werd getrapt.

Tot slot werd overgegaan tot het instellen van een commissie, die ten doel heeft een petitionnement op te stellen, dat zal worden gezonden aan de Commissaris van de Koningin om de in de aanhef genoemde maatregel ongedaan te maken.

Een gestencild pamflet vermeldt dienaangaande: "De Commissaris der Koningin in de provincie Groningen heeft in het raam van de algemene hetze tegen de communisten van zijn bevoegdheid misbruik gemaakt en medegedeeld, dat de loco-burgemeesters van onze gemeente P.MOLENKAMP en D.VELD door hem niet langer gehandhaafd worden en aan de dijk worden gezet. Dit zonder opgaaf van motieven".

Te Beerta werd het woord gevoerd door evengenoemde D.G.VELD wethouder aldaar voor de C.P.N. Hij zeide, dat zonder dat hem ontslag was verleend, door de Commissaris der Koningin in de Provincie Groningen, op grond van artikel 167 van de Gemeentewet, een nieuwe loco-burgemeester was benoemd. Voorts deed hij mededeling, dat door de wethouders elke samenwerking met de nieuw benoemde loco-burgemeester zou worden geweigerd. Hij wakte de aanwezigen op bij de a.s. verkiezingen hun stem uit te brengen op de C.P.N. Hierna werd het woord gevoerd door het gemeenteraadslid HEREN, die voorstelde een petitionnement bij verschillende instanties in te dienen, betreffende het ontslag van de loco-burgemeester Veld.

Vorenbedoeld petitionnement zou worden gezonden aan de Minister van Binnenlandse Zaken, de Commissaris der Koningin, de Gedeputeerde Staten en aan de gemeentebesturen van Beerta en Finsterwolde.

XIV. ONAFHANKELIJKE VAK BEWEGING (O.V.B.) CONTRA EENHEIDS VAK CENTRALE (E.V.C.).

Na de eerste opschudding, welke de breuk in de Rotterdamse Eenheids Vak Centrale veroorzaakte en die eind Maart 1948 het aanschijn gaf aan de Onafhankelijke Vak Beweging, is er weinig, dat duidt op een snelle groei der O.V.B.

Dordrecht, dat het initiatief van Toon v.d.Berg aarzelend volgde, is niet gevolgd door meer afscheidingen, welke een versterking van de O.V.B. zouden kunnen betekenen. In Arnhem is het maar een zeer kleine groep geroyeerde E.V.C.'ers, die bijval be-
tuigde.

Aan beide kanten - zowel van de E.V.C. als van de O.V.B. - zit men echter geenszins bij de pakken neer. De leiders trachten begrip voor hun standpunt te kweken bij de arbeidersmassa, die ook ten deze zeer lauw of in 't geheel niet reageert.

Over en weer verschenen in April verweerschriften, waarin O.V.B. en E.V.C. elkander bestookten. Tijdens een door circa 1000 personen bezochte E.V.C.-vergadering in de Riviera-hal te Rotterdam werd aan Van den Berg enkele ogenblikken het woord verleend. Op het moment dat hij cijfers over het juiste ledental der E.V.C. wilde noemen, werd hem dit echter door gejoel van de tegenpartij onmogelijk gemaakt.

In "Nieuwe Strijd" weekblad van de Onafhankelijke Vak Beweging (19-4-'48) werd becijferd, dat de E.V.C. in Juli 1947 geen 174.000 maar rond 100.000 leden telde, zodat deze publicatie tevens antwoord geeft op de niet geoorloofde mededeling van A.v.d. Berg in bovenvermelde E.V.C.-vergadering.

De landelijke E.V.C.-leiding heeft uit de gebeurtenissen te Rotterdam inmiddels bepaalde conclusies getrokken. In de eerste plaats tracht zij thans op energieke wijze aan te tonen, dat er in de E.V.C. geen sprake is van enige politieke overheersing door de C.P.N.

Van den Berg heeft juist deze beschuldiging als een scherp wapen gehanteerd en in zijn propaganda-actie voor de O.V.B. buit hij het C.P.N.-overwicht in het E.V.C.-bestuur telkens weer uit. Volgens hem zijn momenteel tien van de elf hoofdbestuurleden in de E.V.C. C.P.N.-ers. De scholingscursussen van genoemde Vakcentrale worden volgens hem geleid door drie vooraanstaande leden der Partij.

Teneinde verdere verbroekeling en splitsingen te voorkomen, hebben Bernard BLOKZIJL en zijn medebestuurders thans maatregelen genomen om de zichtbare invloed van de C.P.N. voor de buitenwacht te verdoezelen. In feite blijft de E.V.C. een communistische mantelorganisatie. Wel kan worden verwacht, dat de Partij daarin voorzigtiger en minder uitdagend zal gaan manoeuvreren.

Het is de Landelijke Bedrijfsgroep Transport van de E.V.C. geweest, die in een resolutie aan de Landelijke Raad van genoemde vakcentrale heeft voorgesteld:

te bepalen, dat geen bijeenkomsten en vergaderingen mogen worden belegd van bestuursleden van de E.V.C., welke uitsluitend toegankelijk zijn voor die bestuurders van de E.V.C., die deel uitmaken van een bepaalde politieke partij of andere organisatie buiten de E.V.C., op straffe van onmiddellijk ontslag uit de functie van hen, die de vergadering of bijeenkomst hebben belegd of deze bijwonnen.

In zijn vergadering van 16 April 1948 besprak de Landelijke Raad deze resolutie en bevestigde, dat bestuurders van de E.V.C. en haar onderdelen, die interne aangelegenheden der E.V.C. bespreken in andere vergaderingen en bijeenkomsten dan die, welke belegd zijn door de E.V.C., onmiddellijk van hun functie onthoven kunnen worden.

Het feit, dat de secretaris van de E.V.C., B.v.d. HEUL, op 8 Maart 1948 had vergaderd met bestuursleden van de E.V.C., tevens lid van de C.P.N., was voor de Landelijke Raad van de E.V.C. aanleiding vast te stellen, dat dit een overtreding inhoudt van de organisatie-regelen. In deze zin werd afkeuring uitgesproken over de handelwijze van secretaris v.d. Heul.

Voor laatstgenoemde was dit aanleiding om "onder volledige erkenning, dat door mij een onorganisatorische daad is verricht" de consequentie te trekken. Hij legde met ingang van 1 Mei 1948, in overeenstemming met de gevoelens van de Landelijke Raad, zijn functie neer. Aldus was een voorbeeld gesteld.

Vast staat - aldus v.d. Heul in de toelichting op zijn besluit - dat het de Landelijke Raad ernst is de onafhankelijkheid en zelfstandigheid van de E.V.C. te waarborgen en dienovereenkomstig geen enkele inbreuk op de beginselen toe te staan.

Tenslotte zij nog vermeld, dat de Minister van Justitie bij zijn schrijven le Afdeling B, no.1779 d.d. 9 April 1948, aan het bestuur van de E.V.C. heeft medegedeeld, dat de Koninklijke goedkeuring van de statuten geweigerd is, onder motivering: dat, vermits niet is gebleken, dat het medegedeelde in de overgelegde statuten geacht kan worden in overeenstemming te zijn met de feitelijke werkzaamheid van de requesterende vereniging, het verzoek reeds uit dien hoofde voor inwilliging niet vatbaar is.

Aan de O.V.B. is critiek niet bespaard gebleven, nog afgezien van de heftige aanvallen door E.V.C. en C.P.N. tegen haar gelanceerd.

De Revolutionnair Communistische Partij, uitgezonderd de afd. Rotterdam, waarschuwde de arbeiders in "De Tribune", dat "niet alleen een nieuwe vakbond geen enkel perspectief heeft, maar dat daarmee de strijd tegen de Stalinistische heerschappij binnen de E.V.C. ten zeerste benadeeld is".

Van den Berg schijnt hierin nochtans aanleiding te hebben gevonden om zijn relatie met de Trotskystische groep volledig te verbreken.

In het blad van de Communistenbond "Spartacus" treedt wat meer aarzeling aan het licht. Enerzijds heet het, "dat wij het nemen van een dergelijk besluit, n.l. om tot oprichting van de O.V.B. over te gaan, toch niet kunnen bewonderen". Anderzijds bevat "Spartacus" van 8 Mei 1948 een uitvoerig artikel onder de kop "Klasse en Voorhoede" en de onderkop "Spartacus, de I.F.B.K., de O.V.B. en de klasse". Dat artikel wil vooral een pleidooi houden voor het grote nut der Internationale Federatie van Bedrijfskernen (die op sterven na dood is).

Een betrekkelijke waardering blijkt uit een der slotpassages:

"Wanneer een deel van de arbeiders rechtstreeks van uit de bedrijven, of, zoals in het geval met de O.V.B., via een breuk met een centralistisch bestuurs- en dus beheers-apparaat, poogt zich een duidelijker beeld van haar klassepositie te vormen en tracht overeenkomstig haar gevorderd inzicht tot nieuwe, betere, meer door haarzelf beheerste organisatie te komen, dan staan wij niet alleen in onze sympathie volkomen achter hen, maar dan kennen wij slechts het grote verlangen ons aandeel er toe bij te dragen, dat de nieuwe krachten zo sterk en positief mogelijk voor de dag zullen treden.

Ten aanzien van de O.V.B. kunnen wij dus geen betere raad geven aan alle bewuste arbeiders, aan alle leden van de I.F.B.K., aan alle leden van Spartacus, het hunne te doen, dat de O.V.B. alzijdig tot ontwikkeling komt. Dat zij groeit, maar vooral dat zij groeit aan innerlijke klassekracht. Geen illusies, als je blicft, dat met de O.V.B. de strijdorganisatie van de Nederlandse arbeiders is gevonden. Ongetwijfeld is zij reeds strijdorganisatie en wij hopen, dat zij in dit opzicht moog groeien. Maar wij, noch haar leden, moeten denken, dat zij de strijdende klasse vertegenwoordigt. De klasse wordt in het bijzonder gevormd door de bedrijfspersonelen, die naar ons oordeel als eenheid de

strijd zullen moeten ingaan".

In de kringen der Vrije Socialisten schijnt men voorkeur te hebben voor een herstel van de syndicalistische vakbeweging. In hoeverre de Onafhankelijke Vak Beweging, gezien de mentaliteit van haar leider Toon van den Berg, tegemoet zou kunnen en willen komen aan een streven naar samenwerking op anarchistische grondslag, valt voorshands moeilijk vast te stellen.

In de extremistische hoek is overigens de toestand verre van rooskleurig. Het is zelfs de vraag of de met zoveel élan gevormde Onafhankelijke Vak Beweging veel kansen zal krijgen om te gedijen tot een vakoentrale van enige betekenis. De vooroorlogse ontwikkeling van het N.A.S., de plaatselijke arbeidssecretariaten en andere organen der anarcho-syndicalisten gaf telkens weer het beeld van onvermogen en aanhoudende afbrokkeling.

XV. E.V.C. EN MARSHALL-PLAN.

De scheuring in het Wereldvakverbond is voorlopig vermeden door een besluit van het hoofdbestuur, dat de leiding van het W.V.V. zich zal onthouden van critiek op de politiek van de nationale vakbonden, o.m. ten opzichte van het Marshall-plan. Geen enkele nationale vakbond zou trachten een overheersende rol in het W.V.V. te spelen. Toen het Uitvoerend Bureau van het Wereldvakverbond 30 April j.l. in Rome bijeenkwam, was gebleken, dat juist het Amerikaanse plan voor hulpverlening aan Europa de meningsverschillen had verdiept. Door er over te zwijgen zal deze voor Europa belangrijke aangelegenheid echter niet kunnen worden weggecijferd.

Merkwaardig is het standpunt, dat de E.V.C. ten deze inneemt en waarvan Berend BLOKZIJL getuigde in een openbare propagandavergadering der E.V.C. te Rheden (10-4-'48). Gevraagd werd of het Marshall-plan door de E.V.C. aanvaard zou worden. Blokzijl zeide hierop geen antwoord te kunnen geven, aangezien moest worden afgewacht hoe dit plan door het Wereldvakverbond tijdens het in Rome te houden congres zou worden ontvangen. "Wordt het plan aldaar gunstig ontvangen, dan zal de E.V.C. het aanvaarden".

Inmiddels is het Marshall-plan reeds in werking getreden, zodat de praktijk dit theoretische dilemma al ten dele heeft achterhaald.

In dezelfde propagandabijeenkomst merkte Blokzijl op, dat er steeds stemmen opgaan, die zeggen, dat de E.V.C. in troebel water vist. Hij gaf dit volkomen toe en vervolgde: "Maar wij doen dat om er de rotzooi uit te halen, waardoor het water drinkbaar worat voor het gehele Nederlandse volk".

XVI. REVOLUTIONNAIR COMMUNISTISCHE PARTIJ (R.C.P.).

Deze Trotskystische groepering vertoont de laatste maanden een aanzienlijke verslapping van haar activiteit. Er zijn talrijke aanwijzingen van morele inzinking te bespeuren. Ook financieel staat de partij er slecht voor. Aan het overleg van de 4e Internationale nam ook de Nederlandse Sectie deel. De conferentie te Parijs was omstreeks 10 April geëindigd. Zij zou succesvol zijn geweest. Er waren afgevaardigden uit vele landen aanwezig (o.a. Spanje, Griekenland, Joego-slavië en Ceylon).

De scheuring in de E.V.C. was ook in Parijs ter sprake gekomen, waar men het afwijzende standpunt van het Centraal Comité der R.C.P. ten aanzien van de oprichting der Onafhankelijke Vak Beweging had goedgekeurd. In de R.C.P. zelf heerst daaromtrent echter meningsverschil, omdat de afdeling Rotterdam zich achter Anton van den Berg o.s. heeft geplaatst. Deze afdeling heeft het besluit van het Centraal Comité om met alle krachten de eenheid in de E.V.C. te bewaren naast zich neergelegd. Het C.C. zal het conflict echter niet op de spits kunnen drijven, daar de huidige kritieke toestand van de R.C.P. in geen geval toelaat een aantal leden volledig van zich te vervreemden of uit te bannen. De partij verkeert in voortdurende geldnood. De oplage van "De Tribune", welke al niet bijster groot was, is de laatste maanden tot bijna de helft teruggevallen. Er wordt met het weekblad hoegenaamd niet meer gecolporteerd. De mineurstemming viel te bespeuren in de 1 Mei-viering van de R.C.P., te Amsterdam. 55 personen, meest jongeren, vulden een zaaltje, dat 150 bezoekers kon herbergen.

E.Th. van TIJN, pseudoniem L. van der Kolk, die door Sal Santen "onze voorzitter" werd genoemd, had de leiding. Van Tijn deelde mede, dat enige weken geleden een tweede wereldcongres van de Vierde Internationale was gehouden, waarbij ook de Nederlandse sectie was vertegenwoordigd.

Handelende over de taak van de jeugdige kameraden in de nog jonge beweging, deelde hij mede te hebben deelgenomen aan de internationale kadervorming, waarbij het opvallend was geweest, dat zowel docenten als cursisten tot de jongere garde hadden behoord. Toch kon spreker het niet goedkuren, dat over de oudere kameraden een geest van pessimisme was gekomen, waardoor zij zich niet meer beschikbaar stelden voor het werk van de partij. Met een opwekking te volharden in de strijd besloot hij zijn betoog.

Sal SANTEN deelde mede ook tegenwoordig te zijn geweest op het tweede wereldcongres van de Vierde Internationale, waar belangrijke richtlijnen voor de toekomstige strijd zijn uiteengezet. In dit verband sprak hij over 50 deelnemers, waarvan sommigen meer dan 20 organisaties vertegenwoordigden en waarbij vooral de zogenaamde koloniale volken sterke deputaties hadden samengesteld.

De afd. Rotterdam hield op 13-4-'48 een openbare vergadering waar slechts 31 personen aanwezig bleken (zaalcapaciteit 200 plaatsen).

H.H. DRENTH, optredend onder het pseudoniem H. Langendijk, hekeldde fel de "verrotte Stalinpolitiek".

A. DOLLEMAN vroeg de aanwezigen het eerste couplet van de Internationale te zingen als hulde aan de gevallenen, aan welk verzoek men staande en met opgeheven gebalde vuist voldoed.

De vergadering was bedoeld als herdenkingsavond van Sneevliet en Menist.

XVII. "DE VRIJE SOCIALIST".

Toen F. Domela Nieuwenhuis op 2 April 1898 het blad "De Vrije Socialist" liet verschijnen, had deze oorspronkelijk vurige Marxist zich als politiek leider definitief afgewend van het stelsel der parlementaire vertegenwoordiging. Als anarchist heeft Domela Nieuwenhuis in zijn "Sociaal-Anarchistisch Orgaan" (zo luidde de ondertitel) een z.g. vrij socialisme gepropageerd, dat de denkmethoden en praktijken van het Marxisme bestreed.

In 1879 had D.N. met enige vrienden het blad "Recht voor Allen" opgericht. Het werd later overgenomen door de Centrale Raad van de Sociaal-Democratische Bond. Bijna 20 jaar was Domela daarvan de redacteur. De genoemde bond werd van overheidswege verboden. De Socialistische Bond kwam er voor in de plaats. Deze besloot in 1898 zijn leden persoonlijk vrij te laten al dan niet aan de verkiezingen deel te nemen. Op dat tijdstip nam Domela Nieuwenhuis als redacteur van "Recht voor Allen" ontslag, maar hij trad terstond daarna met "De Vrije Socialist" weer in het licht der publiciteit.

Het blad is van meet af aan in uitgesproken revolutionaire, anti-parlementaire geest geredigeerd, overeenkomstig de ideologische inzichten van Proudhon, de Franse grondlegger van het anarchisme. Het zag o.a. in het parlementarisme een gevaar voor de bevrijding van de arbeidersklasse. Het gezag van de staat en de kerk werden door Domela en zijn medestanders fel betwist. Dit verzet ging gepaard met een radicaal anti-militairisme.

Het opkomen van de sociaal democratische arbeidersbeweging deed de invloed van het vrije socialisme, zienderogen slinken. C. Bonnet schreef op 20-3-'48 bij het 50-jarig jubileum van "De Vrije Socialist" in dat blad: "Op dit ogenblik is de massa futloos en zijn wij, de Vrije Socialisten, de kleine Gidconsbende, die de vaan van het Vrijheidslievend Socialisme hoog houdt".

In diezelfde bijdrage wordt er aan herinnerd, dat de huidige redacteur Gerhard RIJNDERS vooral de laatste jaren, dat Domela Nieuwenhuis nog leefde, zijn trouwe vriend en kameraad was.

Bij de dood van D.N. in 1919 belastte Rijnders zich met de redactie van "De Vrije Socialist", welke hij tot heden bleef voeren. Zoals wellicht bekend is, ging dit eigenlijk in tegen de wilsbeschikking van Domela zelf, die "De Vrije Socialist" na zijn dood opgeheven wenste.

In 1945 is "De Vrije Socialist", na tijdelijke noodgodwongen verdwijning, herverschenen. Daarnaevens geeft sedert de bevrijding een andere groep anarchisten, verenigd in de Nederlandse Bond van Vrije Socialisten (N.B.V.S.) het blad "Socialisme van Onderop" uit.

De pogingen om met "De Vrije Socialist" te fuseren zijn tot heden mislukt, vooral tengevolge van de tegenstand, door Gerhard Rijnders geboden. Vandaar dat diens "Vrije Socialisten Vereniging" afzonderlijk bleef bestaan, ofschoon er geen principiële tegenstellingen met de evengenoemde N.B.V.S. zijn.

Op 29 Maart l.l. werd het gouden feest van "De Vrije Socialist" te Amsterdam herdacht.

XVIII. INDONESIË.

De linkse groepering in de "Republiek Indonesia" blijft ook tijdens de onderhandelingen tussen de Nederlandse en Republikeinse delegaties een activiteit ontwikkelen, welke er duidelijk op gericht is de eigen doeleinden verwezenlijkt te zien. In het dagblad "De Waarheid" is een memorandum gepubliceerd, door de communistische vakorganisatie Sobsi (Sentral Organisasi Boeroeh Seloeroeh Indonesia - Centrale arbeidersorganisatie voor geheel Indonesië) aangeboden aan de Republikeinse Regering, waarin een overzicht wordt gegeven van de politiek van dit vakverbond ten aanzien van de algemene arbeidstoestand en van zijn eisen op dit terrein. Ten aanzien van de teruggave van buitenlandse eigendommen in Indië wordt verklaard, dat dit slechts kan geschieden nadat algehele overeenstemming is bereikt omtrent de fundamentele politieke, economische en financiële problemen. Welke deze zijn wordt evenwel niet vermeld. Vitale bedrijven moeten worden genationaliseerd met vergoeding aan de vroegere eigenaren. Ook deze niets zeggende phrase wordt niet nader toegelicht. De eigendommen van de Nederlands-Indische Regering moeten eigendom van de Republiek worden. Bovendien wordt van de Nederlanders verlangd erkenning van de Republikeinse Vakbeweging en van de bestaande Republikeinse arbeidswetgeving.

Het communisme in de Republiek heeft het te Batavia verschijnende blad "Kong Po" aanleiding gegeven tot de volgende opmerking. "In Azië hebben de communisten in Harbin een actie en een propagandacentrum (Cominform) en verder ook filialen, in Singapore bijvoorbeeld, gevormd. Met de verscherping van de tegenstellingen tussen het democratische en communistische blok zal ook voor Azië zeker eens het ogenblik komen om een razzia te houden onder de communisten, die over alle landen verspreid zijn. Nederland heeft een aanvang gemaakt met het nemen van maatregelen om de regering te beschermen tegen het gevaar van obstructie, sabotage, spionage, kortom tegen het gevaar van het gewroet van de communistische vijfde colonne".

Hiertegenover stelt schrijver, dat de Regering van de Republiek Indonesia, waar de communisten nog een belangrijke invloed hebben, geen maatregelen heeft getroffen om een uitbreiding van de invloed tegen te gaan.

Inderdaad, geen enkele maatregel. De Partai Komunis Indonesia en de organisaties, die met haar samengaan en vooral onder haar invloed staan, maken dan ook gebruik van de bestaande ruime vrijheid om zich te roeren. Verenigd in het "Front Demokrasi Rajat", (Democratisch Volksfront) hebben zij kortgeleden een z.g. expansieplan opgemaakt, dat o.a. eist ontbinding van het tegenwoordige Republikeinse Kabinet. De nieuwe kabinetsformatie moet dan tot genoemd front behoren. De bezwaren tegen het huidige kabinet liggen o.a. in het feit, dat de godsdienstpartij daarin een overwegende invloed heeft. De Islam is in strijd met de grondbeginselen van het socialisme en het communisme, aldus wordt in dit verband verklaard.

De Nederlandse communisten zijn van oordeel, dat de beweging in Indië om de revolutie voort te zetten, zelfs na de Renville-overeenkomst, zo groot is, dat de koloniale overheid haar niet geheel onderdrukken kan en een zeker openbaar optreden moet toestaan. Hierover heeft "De Waarheid" geschreven met het opschrift "Opleving in Indonesië", van welk artikel de inhoud voor

dit overzicht echter niet van direct belang is. Het behoeft overigens nauwelijks meer afzonderlijke vermelding, dat de communisten hun aandacht blijven wijden aan de mogelijkheden om het wantrouwen jegens het Regeringsbeleid te stimuleren.

Een negental personen, behorende tot de richting van het "Comité Handhaving Rijkseenheid" hebben bij de Tweede Kamer een adres ingediend, houdende het verzoek de Procureur Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden opdracht te geven een vervolging in te stellen tegen die leden van het huidige Kabinet, zomede tegen sommige hunner ambtsvoorgangers, die zich huns inziens schuldig hebben gemaakt aan overtreding van art. 79 lid 3 van de Grondwet en van artikel 355 sub 3 van het Wetboek van Strafrecht.

Het kan als genoegzaam bekend verondersteld worden, dat inzonderheid op vergaderingen van het "Comité Handhaving Rijkseenheid" meermalen is betoogd, dat Ministers zich met de onderhandelingen in Indië aan vorenbedoelde wetsschennis hebben schuldig gemaakt en dat zij eens ter verantwoording geroepen zullen worden. Prof. Gerbrandy c.s. hebben thans blijkbaar het tijdstip aangebroken geacht om zo mogelijk een strafvervolging uit te lokken.

Ook in deze verslagperiode werden door het "Comité Handhaving Rijkseenheid" op verschillende plaatsen openbare vergaderingen gehouden, naar er werden daarbij geen nieuwe gezichtspunten geopend. Een nieuwe uitlating van een der sprekers was de opmerking, dat de Regering in dit jubileumjaar wel een kostbaar geschenk in handen van H.M. de Koningin legt, namelijk een gebroken Kroon (naar de bekende affiche van het "Comité Handhaving Rijkseenheid").

Het dezerzijds in overzichten reeds genoemde "Katholiek Comité van Actie", dat zich evenmin kan verenigen met het Regeringsbeleid inzake Indië, zal met de a.s. parlamentsverkiezingen met een eigen kandidatenlijst uitkomen. Volgens een bericht in de Maasboede zal het program van het Comité zich practisch volkomen bij dat van de K.V.P. aansluiten; alleen in de Indiësche kwestie zal een eigen standpunt, n.l. dat van het Comité Handhaving Rijkseenheid, worden ingenomen. Tegelijkertijd zal sterk geageerd worden tegen een toekomstig samengaan van de K.V.P. met de P.v.d.A.

10 Mei 1948.